

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM 2024/2025

Obsah

ZÁKLADNÍ ÚDAJE O ŠKOLE	4
DOKUMENTY K REALIZACI	5
CHARAKTERISTIKA BUDOVY, PROSTŘEDÍ.....	6
VNITŘNÍ ZDROJE V OBLASTI PRIMÁRNÍ PREVENCE (DÁLE JEN PP)	7
DALŠÍ VNITŘNÍ ZDROJE V OBLASTI PP	8
ÚKOLY JEDNOTLIVÝCH PEDAGOGŮ V OBLASTI PP.....	8
VNĚJŠÍ ZDROJE PP	9
SWOT ANALÝZA ŠKOLY	10
CÍLE PP (SMART)	11
AKTIVITY V OBLASTI PP.....	12
PRÁCE S DALŠÍMI CÍLOVÝMI SKUPINAMI	14
VYHODNOCENÍ (EVALUACE) PREVENTIVNÍCH AKTIVIT ŠKOLY– PODKLADY Z VÝKAZU SEPA.....	14
POVINNÉ PŘÍLOHY PREVENTIVNÍHO PROGRAMU ŠKOLY	18
POPIS AKTUÁLNÍHO STAVU	18
AKTUÁLNÍ CHARAKTERISTIKA NEJČASTĚJI ŘEŠENÝCH PROBLÉMU NA ZÁKLADĚ MONITORINGU	19
FUNKCE A CÍLE STRATEGIE.....	20
STANOVENÍ CÍLŮ STRATEGIE	20
Cíle školy.....	20
CÍLOVÉ SKUPINY	21
Vymezení cílové skupiny	21
NAVRŽENÝ ZPŮSOB REALIZACE.....	22
REALIZACE PREVENCE VE VÝUCE	23
ZNALOSTNÍ KOMPETENCE ŽÁKŮ.....	23
1. – 3. ročník.....	23
3. – 5. ročník.....	23
6. – 9. ročník.....	24
METODY A FORMY, JAKÝMI BUDOU DÍLČÍ AKTIVITY ŘEŠENY	24
Program je zaměřen.....	24
Specializované programy, uplatněné směrem k výchovně problémovým a sociálně handicapovaným jedincům a skup.....	25
KRIZOVÝ PLÁN.....	26

Postupy z hlediska pedagoga – školy	26
NÁVYKOVÉ LÁTKY – DROGY – KONZUMACE VE ŠKOLE	27
Typy prevence	27
Distribuce OPL ve škole.....	27
Doporučené postupy školy	28
NÁVYKOVÉ LÁTKY	28
KONZUMACE OPL VE ŠKOLE.....	29
NÁLEZ NL VE ŠKOLE	30
PORUCHY PŘÍJMU POTRAVY (mentální anorexie, mentální bulimie)	31
Vhodný přístup	31
Typy prevence	31
Postupy řešení.....	31
ALKOHOL U DĚTÍ ŠKOLNÍHO VĚKU	31
Typy prevence	31
Postupy řešení.....	31
KONZUMACE ALKOHOLU VE ŠKOLE	32
SYNDROM TÝRANÉHO DÍTĚTE (CAN)	33
Postupy řešení:	33
SEXUÁLNÍ ZNEUŽÍVÁNÍ.....	34
Postupy řešení.....	34
RIZIKOVÉ SEXUÁLNÍ CHOVÁNÍ.....	35
Postupy řešení.....	35
ŠIKANA	36
Vyšetřování šikany – postupy	36
Rozdíly mezi šikanováním a škádlením (Kolář, 2011)	38
Základní formy šikany (Kolář, 2011).....	39
Zkrácený popis stadií šikanování (Kolář, 2011).....	39
KYBERŠIKANA	40
Postupy řešení.....	40
Zbraně (praktiky) kyberšikany	41
Chronologická posloupnost jednotlivých kroků řešení z pozice školy a obět' (a rodiče).....	42
VANDALISMUS	44
Postupy řešení.....	44
ZÁŠKOLÁCTVÍ.....	45

Postupy řešení.....	45
KRÁDEŽE	47
Postupy řešení.....	47
TABÁK	48
Postupy	48
Konzumace tabákových výrobků ve škole	49
NETOLISMUS.....	49
Postupy řešení.....	49
SEBEPOŠKOZOVÁNÍ.....	50
Postupy řešení.....	50
NOVÁ NÁBOŽENSKÁ Hnutí	50
Postupy řešení.....	50
PŘÍSLUŠNOST K SUBKULTURÁM	52
Postupy řešení.....	52
DOMÁCÍ NÁSILÍ.....	53
Postupy řešení.....	53

ZÁKLADNÍ ÚDAJE O ŠKOLE

Název a adresa školy	Základní škola Kosmonosy, příspěvková organizace Podzámecká 1, Kosmonosy 293 06
Ředitel	Mgr. Milan Petráš
Telefon	+420 778 002 243
E-mail	milan.petras@zskosmonosy.cz
Zástupci ředitele	Mgr. Lenka Černá, Mgr. Ivana Strnádková

Školní metodik prevence	Mgr. Daniel Mašín
E-mail	daniel.masin@zskosmonosy.cz
Webové stránky	www.prevence-spj.webnode.cz
Specializační studium	ano
Konzultační hodiny	po předchozí domluvě

Výchovný poradce	Mgr. Jiřina Fejfušová
Telefon	722 789 663
E-mail	jirina.fejfusova@zskosmonosy.cz
Webové stránky	www.vychovnyporadce.webnode.cz
Specializační studium	ano
Realizátor vzdělávání	UK Praha
Konzultační hodiny	po předchozí domluvě

Speciální pedagog	Mgr. Stanislav Fejfuša
Telefon	774 499 871
E-mail	stanislav.fejfusa@zskosmonosy.cz
Specializační studium	ano
Konzultační hodiny	po předchozí domluvě

Počet žáků podle tříd	Počet tříd	Počet žáků	Počet pedagogů
První stupeň	14	337	14
Druhý stupeň	10	213	22
Celkem	24	550	36

DOKUMENTY K REALIZACI

Strategie, koncepce

- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2027 https://www.msmt.cz/uploads/narodni_strategie_primarni_prevence_2019_27.pdf
- Akční plán realizace Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019_2021 https://www.msmt.cz/uploads/akcni_plan_primarni_prevence_2019_21.pdf
- Strategie prevence kriminality na léta 2016 – 2020 <https://prevencekriminality.cz/ke-stazeni/strategie-prevence-kriminality/>

Zákony

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon> ve znění zákonů č. 383/2005 Sb., č.112/2006 Sb., č. 158/2006 Sb., č. 161/2006
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/zakon-o-pedagogickych-pracovnicich>
- Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek <https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/zakony-1>
- Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/zakon-o-vykonu-ustavni-vychovy>
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>
- Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>
- Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-200>
- Zákon 262/2006 Sb. zákoník práce <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262#cast6>
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>

Vyhlášky

- Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/vyhlasiky-ke-skolskemu-zakonu>
- Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/vyhlasiky-ke-skolskemu-zakonu>

Metodická doporučení

- Metodického doporučení MŠMT ČR č.j. 21 291/2010-28 k prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (přílohy 1 – 24).
- Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)
- Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance č. j. 14 423/99 – 22
- Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnému užívání internetu č. j. 11 691/2004 – 24

- Metodického doporučení MŠMT ČR č.j.32548/2017-1 k rizikovému chování ve školním prostředí – Záškoláctví
- Metodického doporučení MŠMT ČR č.j.32549/2017-1 k rizikovému chování ve školním prostředí – Vandalismus
- Metodického doporučení MŠMT ČR č.j.32550/2017-1 k rizikovému chování ve školním prostředí – Kyberšikana
- Metodické doporučení MŠMT pro práci s Individuálním výchovným programem v rámci řešení rizikového chování žáků <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/metodicke-doporuceni-msmt-propraci-s-individualnim>
- Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků, prevenci a postihu záškoláctví <http://www.atre.cz/zakony/page0332.htm>
- Zásady přístupu k dětem, žákům, studentům s PAS v rámci vzdělávacího procesu.docx <https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-apokyny>
- Pomůcka k nově zakotveným právům a povinnostem pedagogických pracovníků a vyloučení žáka nebo studenta k 1. 9. 2017 <https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-apokyny>

Další

- Systém evidence preventivních aktivit <https://www.preventivni-aktivity.cz/>
- Vzorová dokumentace školního metodika prevence <http://www.prevence-info.cz/dobra-praxe/vzorova-dokumentace-skolního-metodikaprevence>
- Rukověť školního metodika prevence <http://www.prevence-info.cz/dobra-praxe/rukovet-skolního-metodika-prevence>

CHARAKTERISTIKA BUDOVY, PROSTŘEDÍ

ZŠ Kosmonosy (dále jen škola) se nachází ve stejnojmenném městě Kosmonosy (cca 5.000 obyvatel), které administrativně přísluší do ORP Mladá Boleslav, okresu Mladá Boleslav, kraje Středočeského, regionu Střední Čechy. Především na jižní části své katastrální hranice je stavebně a dopravně propojené se sousedním Statutárním městem Mladá Boleslav (cca 45.000 obyvatel). Druhý stupeň školy a většina tříd prvního stupně má zázemí v historické budově Zámku Kosmonosy (dále jen zámek), který je významnou regionální památkou; dvě třídy prvního stupně pak mají zázemí v prostorách školní budovy v městské části Kosmonos – Horních Stakorách. Na zámku a ve školní budově v Horních Stakorách funguje školní družina.

V budově zámku se nachází i samostatné subjekty: ANJA školní jídelny, Muzeum Kosmonosy a místní technické služby.

Škola též od ledna 2023 využívá Sportovní halu Kosmonosy (vzdálená cca 400 m od školy) a Sportoviště Kosmonosy (vzdálené cca 350 m od školy) – žáci se mezi budovou školy a těmito sportovními areály pohybují zásadně v doprovodu zaměstnanců školy.

Zaměstnanci školy mohou dále k aktivitám s žáky využít: sala terrena zámku, Zrcadlový sál zámku (po předchozí domluvě s MÚ), zámecký park, Dětské hřiště zámecký park, městskou zahradu, případně Koupaliště Kosmonosy (známé též jako zdejší biotop). Ke krátkým výletům či výuce mimo školní budovy se pak nabízí i nedaleké rezervace (PR Vrch Baba u Kosmonos, NPP Radouč) nebo zříceniny: hradu Michalovice, zámku Zvířetice.

Většina žáků má trvalé bydliště ve městě, ostatní dojíždí z okolních obcí (Bradlec, Chudoplesy, Mladá Boleslav a z dalších). Města Kosmonosy a Mladá Boleslav, obec Bradlec a další jsou vzájemně propojeny MAD, kterou provozuje Dopravní podnik Mladá Boleslav, s.r.o. – linky: A, 70, 71, 72.

Žáci dojíždějící např. z Chudoples a dalších obcí mimo MAD využívají linkových spojů. Značná část žáků je však přivázena a odvážena přímo zákonnými zástupci (individuální osobní dopravou).

Přes relativně vysoký počet žáků a zaměstnanců školy (ve školním roce 2023/2024 544 žáků, 57 zaměstnanců (z toho: 36 pedagogů, 10 družinářek + asistentů pedagoga a 11 správních zaměstnanců)) je škola všeobecně vnímána jako „škola rodinného typu“, což je zajisté ovlivněno výbornou spoluprací mezi žáky, zákonnými zástupci žáků, zaměstnanci školy, vedením města i dalšími subjekty.

Žáci se mohou spolupodílet na dění ve škole, sdělit své postřehy, problémy, a to při setkání jejich zástupců ve školním parlamentu.

Při škole je zřízena Rada školy, která zahrnuje 3 zástupce školy, 3 zástupce města a 3 zástupce z řád zákonných zástupců (rodičů). Ta se spolupodílí na chodu školy, řeší vybrané aktuální otázky a výzvy s ní spojené.

VNITŘNÍ ZDROJE V OBLASTI PRIMÁRNÍ PREVENCE (DÁLE JEN PP)

Na škole jsou ustaveny:

Školní poradenské pracoviště (dále jen ŠPP) ve složení:

výchovná poradkyně (dále jen VP) Mgr. Jiřina Fejfušová, speciální pedagog (dále jen SP) Mgr. Stanislav Fejfuša a školní metodik prevence (dále jen ŠMP) Mgr. Daniel Mašín.

Členové ŠPP se setkávají jednou týdně na pravidelné poradě ŠPP (v učebně č. 7 nebo v kabinetu SP a VP); dále dle aktuálních potřeb. O jednotlivých závěrech je informován pedagogický sbor prostřednictvím pedagogických rad.

Všichni učitelé školy spolupracují a bezodkladně informují členy ŠPP o výskytech rizikového chování.

Školní metodik prevence (dále jen ŠMP)

ŠMP sídlí v kabinetě K2 (kabinet přírodních věd), jehož prostor je využíván k řadovým konzultacím. U závažných projevů rizikového chování vždy spolupracují minimálně dva členové ŠPP, kteří využívají zázemí kabinetu SP a VP, učebny cizích jazyků, učebny č. 24 nebo jiné místnosti na škole s adekvátní atmosférou a odpovídajícím zázemím.

ŠMP spravuje informační nástěnku z oblasti primární prevence rizikového chování, která je umístěná na hlavní chodbě – před ředitelstvím/sekretariátem.

Pokud není ŠMP přítomen ve škole, je zastoupen VP nebo SP.

Výchovná komise (dále jen VK) ve složení:

za školu: zástupce ředitele školy (Mgr. Lenka Černá nebo Mgr. Ivana Strnádková), VP Mgr. Jiřina Fejfušová (nebo Mgr. Jana Hornychová), ŠMP Mgr. Daniel Mašín, SP Mgr. Stanislav Fejfuša a příslušný třídní učitel (dále jen TU).

za žáka: zákonný zástupce/zákonní zástupci, žák.

VK jsou realizovány jen v případě potřeby (v ředitelně školy).

Zastoupení na konkrétním jednání dle rozhodnutí ředitele školy.

DALŠÍ VNITŘNÍ ZDROJE V OBLASTI PP

Mimo ŠPP působí v oblasti primární prevence i školní parlament, schránka důvěry a školní časopis.

Školní parlament

Školní parlament vede VP. Žáci – zástupci z jednotlivých tříd (každá třída má dva zástupce) se pravidelně schází každý měsíc a řeší aktuální potřeby žáků školy společně s VP a dalšími pozvanými pedagogy. O výsledcích jsou ostatní žáci informováni prostřednictvím svých zástupců, učitelé jsou informováni na poradách. Informační nástěnka parlamentu je umístěna na hlavní chodbě – před učebnou č. 3.

Schránka důvěry

Pro žáky je zřízena schránka důvěry, kde mohou zanechávat své dotazy, připomínky, a především se svěřit se svými problémy písemnou formou. Schránka důvěry se nachází na hlavní chodbě a je spravována VP (vybírána 1krát týdně). Veškeré podklady z ní jsou řešeny individuálně VP a dalšími členy ŠPP.

Školní časopis

Školní časopis KosmoNOSák vede ŠMP Mgr. B. Horáková. Mimo klasických zpráv a reportáží ze školních akcí se v něm žáci, učitelé, rodiče i veřejnost mohou dočíst zajímavé informace i z oblasti primární prevence. Nástěnka školního časopisu je umístěna na hlavní chodbě – u vstupu do sekretariátu.

ÚKOLY JEDNOTLIVÝCH PEDAGOGŮ V OBLASTI PP

Úkoly ŘŠ

- vykonává personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole
- kontroluje činnost zaměstnanců školy
- vytváří podmínky pro realizaci preventivních aktivit (materiál, čas)

Úkoly ŠMP

- vypracovává preventivní program školy pro daný školní rok
- koordinuje, metodicky vede a dohlíží na jeho plnění
- spolupracuje s výchovným poradcem při řešení aktuálních problémů
- spolupracuje s TU
- informuje pedagogy o možnostech vypracování projektů v rámci prevence
- má vyčleněny konzultační hodiny pro žáky a rodiče
- zajišťuje přednášky a semináře s odborníky pro žáky a pedagogické pracovníky
- spolupracuje s orgány státní správy a samosprávy, s odbornými institucemi, které působí v oblasti prevence rizikového chování
- seznamuje ředitele školy s programem a se situací ohledně rizikového chování na škole
- dále se vzdělává, zúčastňuje se setkání metodiků prevence

Úkoly VP

- úzce spolupracuje s ŠMP, SP při řešení aktuálních problémů
- spolupracuje na realizaci preventivních aktivit
- každý měsíc vede schůzky školního parlamentu
- spravuje schránku důvěry
- spolupráce s třídními učiteli
- poskytuje konzultace rodičům, zákonným zástupcům

Úkoly TU

- řeší aktuální problémy, sleduje vztahy ve třídě

- motivuje a vytváří vnitřní pravidla třídy, která jsou v souladu s řádem školy
- sleduje absenci, chování a projevy žáků
- spolupracuje s rodiči
- uděluje kázeňská opatření (poznámka, napomenutí TU, důtka TU)
- podílí se na realizaci preventivní strategie
- při práci s žáky využívá: anket, dotazníků
- vede třídnické hodiny
- realizuje mimoškolní akce (např.: třídní výlety)

Úkoly pedagogů

- věnují se v rámci výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, učí podle principů a metod v rámci koncepce školy
- provádějí průběžnou diagnostiku žáků a třídy, na pedagogických radách vzájemně
- hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy, navrhuje opatření
- jsou v kontaktu s rodiči žáků, které učí (Bakaláři, třídní schůzky, individuální schůzky, e-mail...)
- informují VP a ŠMP o případech výskytu rizikového chování žáků, ale i o potížích žáka (osobní, rodinné, vztahové aj.)
- podílí se na vytváření preventivního programu školy

VNĚJŠÍ ZDROJE PP

Kontaktní místa

Organizace	Odpovědná osoba	Telefonní číslo, e-mail (sídlo)
Pedagogicko-psychologická poradna	PhDr. Vanda Šikýřová	326 731 066, mladaboleslav@pppsk.cz
Policie Kosmonosy		326 719 077, mobil na strážníka ve službě: 602 286 514
Dětský lékař	MUDr. D. Štěpánová	326 724 306
Psycholog	Mgr. Gabriela Hrabovská	603 203 319 (Kosmonosy) 776 084 766 (Katusice, Doubravice 12)
Dětský psycholog	Jana Draberová	
SVP – MB (detašované pracoviště SVP Klíčov)	Mgr. Jana Adamcová, Bc. Pavla Ludvíková	313 537 404, 773 212 829 (MB, Tovačovského 163/7)
Dětský psychiatr	MUDr. M. Stegerová	326 323 137, info@stegerova.cz (Kosmonosy)
Linka bezpečí		116 111
Linka důvěry – MB		326 741 481 (MB, Čechova 778)
Oddělení sociálně právní ochrany dětí „OSPOD“ Magistrát města Mladá Boleslav	Bc. Markéta Koňasová	326 716 178 konasova@mb-net.cz
Oblastní metodik prevence	Mgr. Radmila Sabolová	sabolova@pppsk.cz
Krajský školský koordinátor prevence	Ing. Pavla Hemerková	hmerkova@kr-s.cz 257 280 314

Webové stránky se speciální tematikou

<http://www.prevence-info.cz>

<http://www.adiktologie.cz>

<http://www.kr-stredocesky.cz/web/skolstvi/prevence>

<http://www.pppstredoceska.cz/kontakty.php?lokalita=mb>

<http://www.bkb.cz> (Bílý kruh bezpečí)

<http://www.donalinka.cz> (domácí násilí)

<http://www.drogy.net>

<http://www.odrogach.cz>

<http://www.drogy-info.cz>

<http://www.bezpecnyinternet.cz>

<http://www.e-bezpeci.cz>

<http://www.e-nebezpeci.cz>

<http://www.saferinternet.cz>

<http://www.sexting.cz>

<http://www.sikana.cz>

<http://www.ibesip.cz>

SWOT ANALÝZA ŠKOLY

Strenghts – přednosti

- Kulturní zámecký interiér i exteriér (označení „škola na zámku“)
- Většina obyvatel města se vzájemně zná, žije zde dlouhodobě – má k lokalitě silný vztah
- Nově vybudovaná Sportovní hala Kosmonosy (*2023) a v předešlých letech zcela nově zrekonstruované: Sportoviště Kosmonosy, biotop – Koupaliště Kosmonosy (*2022)
- Školní jídelna (ANJA školní jídelny) přímo v budově školy
- Tradiční akce školy (SRP, adaptační pobyty, projektové dny, předmětové olympiády, kulturní aktivity...)

Weakenesses – nedostatky

- Nedostačující prostory školy (učebny, WC, kabinety) při dalším případném navyšování počtu žáků
- Absence odborných učeben chemie, fyziky

- Vybrané prostory zámku (schodiště, mezaniny, chodby...) se zvýšeným rizikem úrazovosti
- Zvyšující se průměrný věk pedagogického sboru

Opportunities – příležitosti

- Zavedení společné volné vyučovací hodiny minimálně jednou týdně pro členy ŠPP – pro konání pravidelných porad ŠPP
- Přesunutím Muzea Kosmonosy z budovy zámku získat nové prostory pro školu
- Rozšířením příjezdových komunikací k budově zámku a navýšením parkovacích míst před ní zvýšit bezpečnost všech účastníků provozu (žáků, zaměstnanců i všech ostatních)
- Vzbudit širší zájem o teambuildingové aktivity především mezi pedagogy školy
- Další spolupráce s různými subjekty sídlícími ve městě a regionu

Treats – hrozby

- Narůstající kriminalita především v sousední Mladé Boleslavi
- Neustále se zvyšující intenzita osobní i nákladní dopravy ve městě
- Nebezpečná hlavní křižovatka v samém centru města, kterou musí značná část žáků denně překonávat (absence semaforů/podchodu...)
- Občasný útěk některých pacientů ze sousední psychiatrické léčebny
- Zámecký park a jeho okolí, ve kterém se často vyskytují jehly a další odpad od uživatelů i. v. podávaných drog
- Ubytovny pro externí pracovníky regionálního zaměstnavatele Škody Auto, a.s.
- Hypotetický úpadek firmy Škoda Auto, a.s. a dalších, které patří mezi sponzory školy

CÍLE PP (SMART)

Krátkodobé cíle (cíle pro nadcházející školní rok)

1. Do konce října bude odevzdán výkaz v SEPA.
2. Nástěnka primární prevence rizikového chování bude aktualizována každé dva měsíce.
3. V součinnosti s VP, SP a dalšími pedagogy budou připravovány krizové plány.

Dlouhodobé cíle

1. Prevence duševního zdraví a větší odolnost žáků při zvládnání těžkých situací včetně efektivního řešení konfliktů, zvládnání stresu a nezbytnost duševní hygieny – bude realizováno prostřednictvím navazujících preventivních programů z Certifikovaného programu primární prevence „Úcta k životu“ – Etická a charakterová výchova, z. s., které má škola objednané pro aktuální školní rok a rezervované pro následovné školní roky.
2. Při všech školních aktivitách zaměstnanci školy působí a budou působit pozitivně na žáky, rozvíjí a budou rozvíjet jejich kreativitu, komunikaci, samostatnost, odpovědný přístup k životu – bude realizováno prostřednictvím vzájemných hospitací mezi pedagogy; pravidelnými školeními všech zaměstnanců školy.
3. Škola zabezpečuje a bude zabezpečovat jednu ze svých hlavních povinností – vytváření bezpečného prostředí pro všechny žáky i zaměstnance – bude realizováno pravidelnými školeními v oblasti BOZP zaměstnanců školy, připomínáním BOZP žákům; včasným (na první možné vyučovací hodině v daném školním roce) seznámením se školním řádem, řády

odborných učeben a prostorů; vedením všech povinných záznamů, které ukládají právní předpisy.

AKTIVITY V OBLASTI PP

Nespecifická prevence

- Adaptační pobyty – září (4. a 6. ročník)
- Sportovně-relaxační pobyty – červen
- Celoškolní projektové dny:
  - Vánoční jarmark – listopad
  - Den řemesel – březen
  - Velikonoční jarmark – březen
  - Den osobností
  - Netradiční zámecká olympiáda – červen, ...
- Sportovní kurzy:
  - Lyžařský výcvikový kurz v Alpách – leden (7. ročník)
  - Vodácký výcvikový kurz na Vltavě/Sázavě – červen (8. ročník)
- Předmětové olympiády – v průběhu školního roku:
  - Čj, Aj, Nj, M, Z, P, D a další
- Besedy:
  - Dopravní výchova – Nadace Škoda Auto, a.s.
  - Hasík – Hasičský záchranný sbor České republiky
  - Městská policie Kosmonosy
  - První pomoc – SZŠ a VOŠZ Mladá Boleslav
  - Svět kolem nás – zeměpisné programy v DK MB ...
- Jednodenní třídní výlety – zpravidla červen (případně září, květen)
- Zájmové kroužky na škole
  - Flétna
  - Keramika pro 1. a 2. třídu
  - Keramika pro 3. – 5. třídu
  - Hra na klávesy
  - Šití na stroji pro 2. stupeň
  - Šikulové
  - Povídalek

Specifická prevence – primární:

Všeobecná

Škola využívá v plném rozsahu Certifikovaný program primární prevence „Úcta k životu“ – Etická a charakterová výchova, z. s. (dále jen EChV), který nabízí:

- 1.) Preventivní programy zaměřené na rizikové chování žáků (časová dotace 2 h.)
- 2.) Projektové dny zaměřené na klima třídy (časová dotace 4 h.)

Celkové realizované počty hodin tohoto programu v jednotlivých ročnících:

	Počet tříd	Počet hodin
1. ročník ZŠ	3	0
2. ročník ZŠ	3	0
3. ročník ZŠ	2	0
4. ročník ZŠ	3	8
5. ročník ZŠ	2	4
6. ročník ZŠ / prima	2	12
7. ročník ZŠ / sekunda	3	12
8. ročník ZŠ / tercie	3	14
9. ročník ZŠ / kvarta	3	6
Suma řádků	24	56

Typy rizikového chování, na které je program zaměřen:

- Prevence šikany a projevů agrese
- Prevence kyberšikany
- Prevence záškoláctví
- Prevence rizikových sportů
- Prevence rizikového chování v dopravě
- Prevence rasismu a xenofobie
- Prevence působení sekt a extrémistických náboženských směrů
- Prevence rizikového sexuálního chování
- Prevence užívání tabáku
- Prevence užívání alkoholu
- Prevence užívání dalších návykových látek
- Prevence závislostního chování pro nelátkové závislosti (hazard, počítačové hry apod.)
- Prevence poruch příjmu potravy

- Prevence kriminálního chování
- Prevence duševních onemocnění a psychických problémů

Selektivní a indikovaná

Při potřebě selektivní nebo indikované primární prevenci škola využívá:

- 1.) Odborné lektory EChV
- 2.) Oblastní metodičku prevence p. Mgr. Radmilu Sabolovou z Pedagogicko-psychologické poradny Středočeského kraje pracoviště Mladá Boleslav
- 3.) A služby dalších vybraných organizací např.: SVP MB, Proxima Sociale, o.p.s. (Mladá Boleslav), Adiktologické centrum poradenství a terapie Mladá Boleslav – Laxus...

PRÁCE S DALŠÍMI CÍLOVÝMI SKUPINAMI

Rodiče a ostatní

Aktivita 1 – Poskytování konzultací rodičům. Orientace v možnostech prevence (i řešení) rizikového chování dětí/žáků.

Pedagogičtí pracovníci školy

Aktivita 1 – Poskytování konzultací k prevenci (i řešení) rizikového chování. Všem členům pedagogického sboru školy.

VYHODNOCENÍ (EVALUACE) PREVENTIVNÍCH AKTIVIT ŠKOLY – PODKLADY Z VÝKAZU SEPA

Výskyt rizikového chování v končícím školním roce

	1. ročník ZŠ	2. ročník ZŠ	3. ročník ZŠ	4. ročník ZŠ	5. ročník ZŠ	6. r. ZŠ / prima	7. r. ZŠ / sekunda	8. r. ZŠ / tercie	9. r. ZŠ / kvarta	Suma sloupců
Špatné vztahy mezi žáky (počet případů, nikoliv počet žáků)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vyloučení určitých jedinců z kolektivu, ostrakizace (počet případů, nikoliv počet žáků)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

	1. ročník ZŠ	2. ročník ZŠ	3. ročník ZŠ	4. ročník ZŠ	5. ročník ZŠ	6. r. ZŠ / prima	7. r. ZŠ / sekunda	8. r. ZŠ / tercie	9. r. ZŠ / kvarta	Suma sloupců
Případy opakovaného záměrného psychického i fyzického ubližování (počet případů, nikoliv počet žáků)	1	0	1	0	0	0	1	0	0	3
Případy využití elektronických prostředků (např. mobilní telefon, sociální sítě) k opakovanému záměrnému psychickému ubližování (počet případů, nikoliv počet žáků)	0	0	0	0	0	0	1	2	0	3
Projevy rasismu a xenofobie (počet případů, nikoliv počet žáků)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Slovní či fyzické útoky na pracovníky školy (výskyt u počtu žáků)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Záškoláctví (výskyt u počtu žáků)	0	0	0	0	2	0	1	3	0	6
Podezření na skryté záškoláctví (záškoláctví s vědomím rodičů) (výskyt u počtu žáků)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rizikové chování ve sportu, rizikové pohybové aktivity, extrémní sporty atd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

	1. ročník ZŠ	2. ročník ZŠ	3. ročník ZŠ	4. ročník ZŠ	5. ročník ZŠ	6. r. ZŠ / prima	7. r. ZŠ / sekunda	8. r. ZŠ / tercie	9. r. ZŠ / kvarta	Suma sloupců
(výskyt u počtu žáků)										
Rizikové chování v dopravě (výskyt u počtu žáků)	0	0	0	0	0	0	2	0	0	2
Rizikové sexuální chování a nevhodné projevy sexuality (výskyt u počtu žáků)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Poruchy příjmu potravy (výskyt u počtu žáků)	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2
Sebepoškozování a autoagrese (výskyt u počtu žáků)	0	0	0	0	0	0	0	0	3	3
Kriminální chování - přestupky, provinění, trestné činy (výskyt u počtu žáků)	0	0	0	0	1	1	0	0	0	2
Zanedbávání, zneužívání či týrání dítěte (výskyt u počtu žáků)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Užívání* tabáku (výskyt u počtu žáků) <i>*Pod termín „užívání“ zahrnujeme užití opakované i jednorázové, experimentování s látkou atd.</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Užívání* alkoholu (výskyt u počtu žáků)	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1

	1. ročník ZŠ	2. ročník ZŠ	3. ročník ZŠ	4. ročník ZŠ	5. ročník ZŠ	6. r. ZŠ / prima	7. r. ZŠ / sekunda	8. r. ZŠ / tercie	9. r. ZŠ / kvarta	Suma sloupců
Užívání* konopných látek (např. marihuana, hašiš) (výskyt u počtu žáků)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Užívání* dalších návykových látek (např. extáze, pervitin atd.) (výskyt u počtu žáků)	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Závislostní chování pro nelátkové závislosti (hazard, počítačové hry apod.) (výskyt u počtu žáků)	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Suma řádků	1	0	1	0	3	1	6	7	5	24

Evaluace

1) Do jaké míry se podařilo naplnit cíle stanovené v preventivním programu školy?

2 - stanovené cíle se spíše podařilo naplnit

2) Co se během školního roku v souvislosti s prevencí rizikového chování obzvláště podařilo a díky čemu?

Nemusely být řešeny žádné případy následovných druhů rizikového chování žáků: syndrom CAN, homofobie, extremismus, užívání tabáku, sekty, rizikové sexuální chování, subkultury, domácí násilí, hazardní hraní, problém. sit. autistů... snad díky nastavení primární prevence na škole.

3) Co byste rádi v souvislosti s prevencí rizikového chování na vaší škole v příštím školním roce zlepšili či změnili?

Více se zaměřit na ty druhy rizikového chování žáků, které se vyskytly ve školním roce 2023/24.

POVINNÉ PŘÍLOHY PREVENTIVNÍHO PROGRAMU ŠKOLY

Krizový plán pro riziková chování:

1. šikana, 2. kyberšikana, 3. šikana učitele, 4. návykové látky

Strategie předcházení; případně Sankční řád

POPIS AKTUÁLNÍHO STAVU

Vztah učitel – žák

- Budujeme vzájemnou důvěru mezi učitelem a žákem. Žák ví, že se může na učitele obrátit a bude respektován jeho názor, jeho potřeby. Učitel se zajímá o žáka, podněcuje dialog. Učitel získává důvěru žáka i prostřednictvím budování vztahu s rodinou, sociálním prostředím žáka. Při řešení problémů je učitel otevřen komunikaci s žákem, s rodičem, širší rodinou, ostatními pedagogy, VP, ad. Na základě dosažení dohody o společných cílech a postupech dochází k celkové a jednotné podpoře žáka.

Skupinová práce

- Žáci velkou část vyučování spolupracují, ve dvojicích, ve skupinách, ve skupinách napříč třídami. Učitel věnuje pozornost spolupráci ve skupinách, podporuje naslouchání, zapojení všech členů skupiny, reflektuje s žáky skupinovou práci a podporuje tak rozvoj kompetencí týmové práce, řešení konfliktu (učitel podporuje odpovědnost žáka za řešení konfliktu). Žáci se učí vést diskuzi, vyjadřovat své názory, naslouchat druhým a vhodným způsobem reagovat na kritiku. Jednou z možností je například vedení komunitního kruhu, ve kterém má každý právo diskutovat na základě pravidel diskuse, sdílet své pocity, obavy, radosti, zážitky, podněty k životu třídy, klást otázky.

Projektové vyučování a celoškolské projekty

- V rámci projektů se žáci mohou blíže seznámit s děním kolem sebe a aktuálními tématy. Umožňuje intenzivní spolupráci tříd v rámci ročníku (sportovní olympiáda v červnu, sportovně poznávací zájezd Babylon, IQ Park, lyžařský výcvik, sportovně relaxační pobyty...). Žáci se navzájem poznávají a dokáží spolupracovat starší s mladšími. Je to podstatný prvek prevence šikany starších žáků vůči mladším.

Individualizované hodnocení, slovní hodnocení, sebehodnocení, zpětná vazba skupiny

- Žáci dostávají komplexní zpětnou vazbu od učitele. Jsou informováni o svém pokroku i nedostatcích. Je oceňováno úsilí žáka a míra jeho pokroku bez srovnávání s výkonem ostatních. Je podporován jeho individuální talent a zájem. Diferenciace výuky může probíhat prostřednictvím práce ve skupinách podle zaměření žáka. Pomáháme žákovi vybudovat si důvěru v sebe, ve vlastní síly, pozitivní vztah k okolnímu světu.

Komunikace s rodiči, veřejností

- Škola v prevenci sociálně patologických jevů nabízí rodičům dostatečné množství forem spolupráce, od podávání informací na třídních schůzkách, přes školní akce pro rodiče a jejich děti, setkání s výchovným poradcem školy, konzultace s třídními učiteli...
- Učitelé nabízejí všem rodičům možnost individuální konzultace. Rodiče mají také možnost navštívit i výuku, poznávají tak prostředí školy a lépe tak chápou potřeby svých dětí ve škole.

Pedagogická diagnostika

Učitel věnuje pozornost žákům, registruje signály o možném problému žáka a hledá příčiny a vhodné formy nápravy. Pokud je třeba, spolupracuje s rodiči a výchovným poradcem, který se zapojí do diagnostického a terapeutického procesu, s výchovnou komisí. Případně je využíváno dalších odborných institucí (PPP aj.)

Řešení přestupků

Porušování školního řádu, týkajícího se držení, distribuce a užívání návykových látek v prostorách školy, je klasifikováno jako hrubý přestupek a jsou vyvozeny příslušné sankce.

Jsou sledovány i další rizikové chování – šikana, vandalismus, brutalita, rasismus atd.

Při jejich zjištění jsou navržena cílená opatření. V případě, kdy selže prevence ve škole, bude přistoupeno k následujícím opatřením:

- individuální pohovor se žákem
- jednání s rodiči na úrovni výchovné komise
- doporučení kontaktu s odborníky
- v případě nezájmu rodičů uvědomění sociálního odboru, oddělení péče o dítě
- v případě dealerství oznámení Policii ČR

Zveřejňování informací

Informace jsou zveřejňovány na nástěnkách na hlavní chodbě školy, ve třídách.

Informace obsahují důležitá telefonní čísla a adresy (linky důvěry apod.) a další informace, které se vztahují k tématům zařazeným do Školní strategie prevence.

Dalším informačním zdrojem pro žáky, a hlavně rodiče jsou webové stránky školy.

(www.zskosmonosy.cz)

AKTUÁLNÍ CHARAKTERISTIKA NEJČASTĚJI ŘEŠENÝCH PROBLÉMU NA ZÁKLADĚ MONITORINGU

Na základě zápisů VP, ŠMP, TU, zápisů z porad a dotazníkových šetření mezi žáky patří mezi nejčastěji řešené problémy:

- A) Při vyučování:
  - Nedostatečná příprava na vyučování
  - Časté zapomínání školních pomůcek a úkolů
  - Vulgarismy
  - Urážlivé a posměšné chování ke spolužákům
  - Pozdní příchody do vyučování
- B) O přestávkách a v šatnách:
  - Vulgarismy
  - Fyzické potyčky
  - Vandalismus na školním majetku
  - Problematické vztahy ve třídním kolektivu
- C) Mimo školu:
  - Nevhodné chování na autobusové zastávce
  - Vulgarismy

FUNKCE A CÍLE STRATEGIE

- prevence závislostí, násilí, záškoláctví, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, rizikových projevů sebepoškozování, poruchy příjmu potravy (mentální anorexie, bulimie), šikany, xenofobie, kyberšikany, problematika zdravého životního stylu, zvládání stresu, agresivity, vandalismu a dalších sociálně patologických jevů
- spolupráce s výchovným poradcem školy, vychovatelkami
- organizace přednášek, preventivních programů týkající se primární prevence, sportovní akce školy, audio-video pořady, besedy, diskuze
- využití a zajištění volného času žáků: kroužky, akce třídy...
- prevence rasismu, xenofobie a dalších jevů, které souvisejí s otázkou přijímání kulturní a etnické odlišnosti
- spolupráce školy s poradenskými, terapeutickými, preventivními, krizovými a dalšími zařízeními a institucemi, které působí v oblasti prevence sociálně patologických jevů, zajištění specializovaných programů, uplatněných směrem k výchovně problémovým a sociálně handicapovaným jedincům a skupinám
- kontaktování odborného pracoviště v případě akutního výskytu sociálně patologických jevů
- vyhledávání a orientační šetření žáků s rizikem či projevy sociálně nežádoucího chování; poskytování poradenských služeb těmto žákům a jejich zákonným zástupcům, případně zajišťování péče odpovídajícího odborného pracoviště (ve spolupráci s třídními učiteli, výchovným poradcem)
- průběžné sledování podmínek a situace ve škole z hlediska rizik výskytu sociálně patologických jevů
- podpora zdravého životního stylu
- snížení výskytu rizikových projevů chování
- rozvoj spolupráce s rodiči žáků

STANOVENÍ CÍLŮ STRATEGIE

Cíle školy

Dlouhodobé cíle

- informovat žáky o účincích drog, asertivním odmítnutí nabízené drogy – umět říci NE, rozvíjet harmonickou osobnost včetně rozvíjení nadání, zájmu, a to nabízenými kroužky a společnými akcemi školy ve volném čase žáků
- odradit žáky od jakéhokoliv požití drogy formou informovanosti o následcích požití drogy, vyčlenění ze společnosti – sociální a morální dopady, zaměřit se na vliv party, hledání vhodných volnočasových aktivit, posilování optimismu a důvěry ve své vlastní schopnosti a dovednosti
- všimnout si více chování dětí
- vnímání připomínek, názorů a problémů dětí
- naučit se rozpoznávat mezi legrací a šikanováním
- zlepšení komunikace mezi žáky
- vytvořit pravidla k danému předmětu (společně s učitelem) – dodržovat dozory na chodbách – v prostorách školy, ve třídě
- informovat o nových možných nebezpečích – na internetu – kyberšikana, kyberstalking kouření žáků

Střednědobé cíle:

- organizace projektů, na jejichž tvorbě se podílejí všichni žáci školy i učitelé, nebo na nichž spolupracují děti společně s rodiči (sportovní odpoledne a klání s rodiči, tvoření před Vánočním jarmarkem, Den řemesel, ...)
- podporovat aktivity žáků
- práce s rizikovými jedinci

- organizace kroužků a volnočasových aktivit pro žáky školy
- organizace exkurzí, besed a programů souvisejících s problematikou prevence rizikového chování pro žáky I. i II. stupně
- podpora práce školního parlamentu
- průběžné zjišťování klimatu tříd a následná práce se zjištěnými výsledky
- snaha o to, aby se žáci, učitelé i rodiče ve škole cítili dobře

Krátkodobé cíle:

- adaptační kurz pro 6. třídy, LVK, sportovně-relaxační pobyty
- besedy o dospívání pro dívky a chlapce
- zajištění preventivních besed na téma drogy pro žáky II. st.
- zajištění besed na téma škodlivost kouření pro žáky I. a II. st.
- zajištění besed na téma kyberšikana, bezpečnost na internetu
- organizace vánočních besídek
- organizace velikonočního a vánočního jarmarku, kdy výrobky tvoří děti společně se svými rodiči
- pravidelná měsíční setkání se školním parlamentem
- celoškolské projekty vycházející ze ŠVP, na jejichž tvorbě spolupracuje a účastní se jich celá škola (Den Země, Den řemesel, ...)
- výtvarné výstavy pro rodiče a veřejnost
- zapojení žáků do výzdoby školního prostředí
- vypracovat a průběžně aktualizovat seznam organizací poskytující odbornou pomoc

Rodiče

- seznámit rodiče s webovými stránkami školy, naučit je se v nich orientovat, stránky aktualizovat
- informovat rodiče o možnostech získávání informací, rad, vysvětlení v oblasti prevence rizikového chování pomocí internetu
- aktivní formy spolupráce s rodiči
- školní akce určené pro děti a rodiče
- poradenství pro rodiče – členové ŠPP
- individuální konzultace
- účast na třídních schůzkách
- přednášky, besedy
- pasivní formy spolupráce s rodiči
  - distribuce a propagace informačních materiálů
  - písemná sdělení rodičům, ankety
- odborná pomoc rodičům
  - konzultace s rodiči žáků v určitém problému
  - zprostředkování pomoci

CÍLOVÉ SKUPINY

Vymezení cílové skupiny

1. Žáci 1. a 2. stupně

V rámci preventivních aktivit jsou žáci seznámeni s tématy primární prevence (prevence závislostí, násilí, záškoláctví, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, rizikových projevů sebepoškozování, poruchy příjmu potravy (mentální anorexie, bulimie), šikany, krádeže, xenofobie, kyberšikany, problematika zdravého životního stylu, zvládnání stresu, agresivity, vandalismu, rasismu, netolismu, domácího násilí a syndromu týraného dítěte, příslušností k subkulturám a dalšími sociálně patologickými jevy).

2. Pedagogové, asistenti pedagogů

Věnují se v rámci výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, učí podle principů a metod v rámci koncepce školy a snaží se o začleňování témat primární prevence do učiva. Provádějí průběžnou diagnostiku žáků a třídy, na pedagogických radách vzájemně hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy, navrhují opatření. Zvláštní péči věnují žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Jsou informováni o možnostech dalšího vzdělávání i v oblasti primární prevence převážně na pedagogických radách. V případě zájmu se mohou zúčastnit podpůrných skupin, které pořádá PPP. Třídní učitel je v kontaktu s rodiči žáků své třídy prostřednictvím třídních schůzek, osobních setkání a dalších možností komunikace. Třídní učitelé jsou průběžně seznamováni s preventivními aktivitami a podílejí se na jejich realizaci.

Pro upevnění zdravého ducha i v pedagogickém sboru se pravidelně všichni zaměstnanci školy účastní teambuildingových akcí (kuželkové turnaje, výjezdní teambuilding, výroční přátelská setkání).

ŠMP pořádá preventivní aktivity pro školu, třídy a informuje pedagogy o možnostech vzdělávání v oblasti primární prevence a o klimatu školy.

3. Zákonní zástupci

Zvláštní pozornost je věnována skupinám rodičů tříd, kde se vyskytly negativní jevy jako šikana, nebo výskyt drog. Individuální pozornost je pak věnována rodičům žáků, u kterých byl zjištěn výskyt návykových látek, konzumace alkoholu a kouření, rodičům žáků – agresorů v případech šikany.

Na třídních schůzkách jsou zákonní zástupci seznámeni s preventivní strategií. Minimální preventivní program si mohou kdykoliv prostudovat na webových stránkách školy. Jsou informováni o konzultačních hodinách ŠMP a VP, s postupy jednání v případě krizové situace, se školním řádem a s možnostmi volnočasových aktivit pořádaných školou.

Nově jsou pro zájemce z I. stupně pořádaná setkání s aktuálními tématy, mj. v oblasti primární prevence. K informování rodičů slouží také webové stránky školy a ŠMP i informační nástěnky na hlavní chodbě.

NAVRŽENÝ ZPŮSOB REALIZACE

Pedagogové

- výuka
- průběžné proškolení
- třídnické hodiny
- důslednost
- výchova dětí
- snaha o to, budovat v dětech zdravé sebevědomí
- zájem o problémy a úspěchy dětí
- snažit se o to, aby děti správně posuzovaly životní hodnoty

Žáci

Preventivní výchova ve výuce jednotlivých předmětů

K využití ŠPS ve vyučovacích hodinách se nejčastěji využívá metod založených na aktivním prožitku dítěte, nácvikem verbální a nonverbální komunikace, hry na sebepoznávání, simulační hry a relaxační aktivity:

Cílem je vytvořit důvěru mezi učitelem a žáky.

Témata prevence rizikového chování nejsou probírána pouze ve školním prostředí. Děti, mládež se zúčastňují nejrůznějších přednášek, besed a exkurzí i mimo instituci školy, volnočasových aktivit.

REALIZACE PREVENCE VE VÝUCE

Základními kompetencemi prevence v rámci podpory zdraví a zdravého životního stylu

Jsou:

- zvyšování sociální kompetence – rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání
- posilování komunikačních dovedností – zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku
- vytváření pozitivního sociálního klimatu – pocitu důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty
- formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám – pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.

Klíčové vyučovací oblasti

- oblast přírodovědná
(např. biologie člověka, fyziologie, biologické účinky drog, chemické aspekty drog atd.)
- oblast zdravého životního stylu
(např. výchova ke zdraví, osobní a duševní hygieně, podmínky správné výživy, volný čas apod.)
- oblast společenskovední
(proces socializace jedince, užší a širší společenské prostředí, jedinec ve vzájemné interakci se sociálním prostředím apod.)
- oblast občanské výchovy a výchovy ke zdraví
(postavení rodiny ve společnosti, vedení domácnosti, správná výživa, zdravý vývoj a příprava na život, formy komunikace, zvyšování sociální kompetence dětí a mládeže, subjekty participující v oblasti prevence drog atd.)
- oblast sociálně právní
(právní aspekty drog, práva dítěte, význam a cíle reklamy apod.)
- oblast rizikového chování
(postoj společnosti ke zneužívání drog, delikventní chování, kriminalita, xenofobie, šikanování, rasismus apod.)

ZNALOSTNÍ KOMPETENCE ŽÁKŮ

1. – 3. ročník

- žáci dokáží pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, užíváním drog, zneužíváním léků
- znají jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- znají hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu
- mají vědomosti, jak udržovat zdraví a o zdravém životním stylu
- mají právní povědomí v oblasti rizikového chování

3. – 5. ročník

- žáci mají povědomí o zdraví jako základní lidské hodnotě
- znají činnosti, které jsou vhodné z hlediska zdraví zařadit do denního režimu, osvojují si zdravý životní styl
- podrobně znají zdravotní a sociální rizika návykových látek a argumenty ve prospěch zdraví
- znají zákony omezující kouření, požívání alkoholu a zákony týkající se užívání a šíření drog

- umí komunikovat se službami poskytujícími poradenskou pomoc
- umí pojmenovat základní mezilidské vztahy
- umí rozpoznat projevy lidské nesnášenlivosti
- ví na koho se obrátit v případě, že někdo ohrožuje nebo poškozuje jeho práva
- mají povědomost o tom, že každé jednání, které ohrožuje práva druhých (šikana, násilí, zastrašování aj.), je protiprávní
- znají základní způsoby odmítání návykových látek ve styku s vrstevníky

6. – 9. ročník

- žáci znají význam harmonických mezilidských vztahů pro zdravý životní styl a zdraví
- respektují odlišné názory či zájmy lidí a odlišné způsoby jejich chování a myšlení, jsou tolerantní k menšinám
- znají a uplatňují vhodné způsoby řešení neshod se spolužáky, spory řeší nenásilným způsobem
- znají vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích
- umí spolupracovat ve skupině a přebírat zodpovědnost za společné úkoly
- znají významné dokumenty upravující lidská práva a sociálně právní ochranu dětí
- znají činnost důležitých orgánů právní ochrany občanů
- uvědomují si podstatu protiprávního jednání a právní odpovědnost za případné protiprávní činy
- umí chápat zdraví ve smyslu holistickém, ve složce fyzické, duchovní, sociální
- umí zhodnotit vhodné a nevhodné zdravotní návyky
- umí vysvětlit své konkrétní postoje a chování z pohledu zdraví
- ví, co je podstatou zdravého životního stylu a snaží se o jeho realizaci
- znají pozitivní vliv aktivního pohybu, relaxace, duševní hygieny
- ví, že zneužívání dítěte je trestné
- umí diskutovat o rizicích zneužívání drog
- ví, kde hledat odbornou pomoc, v případě potřeby ji dovedou využít
- bezpečně zvládají účelné modely chování v krizových situacích (šikanování, týrání, sexuální zneužívání apod.) a správně se rozhodují v situacích vlastního nebo cizího ohrožení
- dokáží komunikovat se specializovanými službami (linky důvěry, krizová centra)
- odmítají projevy brutality a násilí zprostředkované médii a umí o nich diskutovat

METODY A FORMY, JAKÝMI BUDOU DÍLČÍ AKTIVITY ŘEŠENY

Program je zaměřen

1. – 5. ročník

- společné stanovení a zažití pravidel soužití mezi žáky a učiteli
- zvyšování zdravého sebevědomí žáků
- zkoumání a uvědomování si vlastní osobnosti
- vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou a přijímání těchto jevů
- nácvik vzájemné úcty, sebeúcty a důvěry
- rozvoj schopnosti diskutovat, komunikovat, řešit problémy a konflikty (například formou komunitního kruhu)
- rozvoj schopnosti klást otázky, umění vyjádřit svůj názor, umění říci „ne“
- navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě

- osvojování a upevňování základních návyků v rámci ZŽS – hygiena, životospráva, sdělení základních informací z oblasti prevence experimentování s alkoholem a cigaretami
- základy etické a právní výchovy
- zaměření pozornosti na včasné odhalování specifických poruch učení nebo i jiných postižení
- všestranný rozvoj osobnosti žáka
- soustředěnost na včasné diagnostikování rizikového chování ve třídních kolektivech
- důraz na spolupráci s rodiči
- široká nabídka volnočasových aktivit
- ekologická výchova
- návštěvy filmových a divadelních představení, koncertů, besed apod. Účast v soutěžích výtvarných, sportovních, zdravotnických, dopravních atd. jako v předchozích letech.

6. – 9. ročník

Přechod na druhý stupeň základní školy přináší řadu změn a z nich vyplývajících zátěžových situací – změna třídního učitele, střídání vyučujících v jednotlivých předmětech, odchod některých spolužáků (víceletá gymnázia, sportovní třídy apod.) a příchod nových spolužáků, zvýšené nároky na objem a strukturu učiva.

Obsah programu

- vzájemné poznávání účastníků
- vytváření vztahu důvěry mezi žáky a učiteli a mezi žáky navzájem
- stanovení pravidel soužití třídní komunity
- formování skupiny, která je pro žáky bezpečným místem, která jim pomůže vyhnout se rizikovému společensky nežádoucímu chování – šikanování, užívání alkoholu a drog, vzniku různých typů závislostí apod.
- začlenění nových žáků do komunity třídy
- trénink obrany před manipulací, s uměním říci „ne“
- trénink odpovědnosti za vlastní rozhodnutí
- zvládání náročných fyzických duševních situací
- umění vyrovnat se s neúspěchem
- upevňování vztahů v komunitě vrstevníků
- rozvoj schopností přijímat svobodná a odpovědná rozhodnutí
- nácvik efektivní komunikace na základě vlastních prožitků
- nácvik řešení zátěžových situací
- zvýšení schopnosti odolávat nebezpečím, krizím, stresu, zátěžovým situacím (včetně odmítání alkoholu, drog, nikotinu, nevhodných způsobů chování)
- přehled životních rizik
- společenské vztahy (včetně mediální hygieny, vlivu reklamy apod.)
- modelové, projektové situace poskytující návody k řešení problémů

Specializované programy, uplatněné směrem k výchovně problémovým a sociálně handicapovaným jedincům a skup.

Specializované programy jsou využívány zejména v práci s dětmi s diagnózou vývojová porucha učení, se zdravotním postižením, s dětmi ze sociálně znevýhodněných a kulturně se odlišujících rodin a v práci s problematickými třídními kolektivy.

- **Ambulantní náprava poruch čtení**
2. a 3., 4., 5. třídy pro děti s potřebou nápravy čtení – 1 hodina týdně
- **Ambulantní náprava dyslexie** (Pro žáky s doporučením z PPP na ambulantní nápravu.)

**Přílohy: Č. 1 Postupy školy při řešení rizikového chování (Krizový plán)
Č. 2 Elektronické výkaznictví 2019-2020 (samostatný soubor)**

Příloha č. 1

KRIZOVÝ PLÁN

Postupy řešení jednotlivého rizikového chování vychází z:

Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28)

KOLÁŘ, M. Nová cesta k léčbě šikany. 2011

Příručka pro školy – Když se stane neštěstí (Psychosociální intervenční tým ČR)

Legislativa MŠMT

Školní řád ZŠ Kosmonosy a jeho součásti

Postupy z hlediska pedagoga – školy

VHODNÝ PŘÍSTUP

- Adekvátnost programu a intervencí věku, potřebám a mentálním schopnostem dítěte
  - Podpora sebedůvěry, aktivity a hodnotových zájmů
  - Kontinuální proces
  - Zaměření na změnu postojů a chování
  - Živé interaktivní učení, podpora zájmu a zvědavosti vhodnými zábavnými metodami
  - Využívání směřodatných vzorů, pokud možno z blízkého okolí
  - Otevřená hodnotově orientovaná diskuse
  - Zapojení do života místní komunity
  - Realizaci programů navrhuji a řídí kvalifikovaní interdisciplinárně orientovaní odborníci
-
- Vytvořit podmínky pro předcházení výskytu případů užívání návykových látek v prostorách školy v době školního vyučování, včetně všech školních akcí i mimoškolní činnosti.
  - Zajistit ochranu zdraví žáků před škodlivými účinky návykových látek v prostorách školy v době školního vyučování, včetně veškerých školních akcí.
  - Školním řádem školy a vnitřním řádem školského zařízení (dále jen „školní řád“) jasně vymezit zákaz užívání návykových látek ve škole, jejich nošení do školy.
  - Poskytovat žákům a zákonným zástupcům nezletilých žáků nezbytné informace.
  - Poskytovat žákům věcné a pravdivé informace o návykových látkách formou, která je přiměřená jejich rozumovému a osobnostnímu vývoji.
  - Působit preventivně na žáky v oblasti primární prevence užívání návykových látek.

- Do veškerých poučení o ochraně zdraví zakotvit informace o rizicích užívání návykových látek a zákazu jejich užívání při všech činnostech souvisejících se školními aktivitami.
- Poskytovat žákům, kteří mají s užíváním návykových látek problémy, jakož i zákonným zástupcům nezletilých žáků, informace o pomáhajících institucích a možnostech řešení situace.
- Při řešení případů souvisejících s užíváním návykových látek nebo distribucí NL je třeba spolupracovat s dalšími zainteresovanými institucemi a orgány – externí subjekty realizující primárně preventivní programy, školská poradenská zařízení, Policie ČR, orgány sociálně-právní ochrany dětí apod.
- V případě externích subjektů realizujících preventivní programy ve školách a školských zařízeních preferovat programy, jejichž odborná způsobilost byla ověřena nebo certifikována a efektivita programů je vyhodnocována.
- V případech, které stanoví zákon, plnit ohlašovací povinnost směrem k orgánům činným v trestním řízení, orgánům sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností a zákonným zástupcům nezletilého žáka.

NÁVYKOVÉ LÁTKY – DROGY – KONZUMACE VE ŠKOLE

Typy prevence.

Cíl: zamezit či snížit výskyt a šíření škodlivosti účinků užívání alkoholu a nealkoholových drog

Je zakázána výroba, distribuce, přechovávání, šíření i propagace omamných a psychotropních látek – bez ohledu na věk žáka a prostředí, ve kterém by k tomu docházelo. Zakázáno je rovněž navádění k užívání těchto látek. Tento zákaz platí obecně a není vázán na prostředí školy.

- Ve všech prostorách školy a na akcích školou organizovaných platí přísný zákaz užívání OPL, jejich distribuce a přechovávání. Současně platí přísný zákaz vstupu do školy pod jejich vlivem. Porušení zákazu je hrubým přestupkem proti ustanovení školního řádu i dalších právních norem a bude postihováno v pravomoci ředitele školy i dalších orgánů sociálně právní ochrany dítěte.
- Ten, kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný připravuje nebo páchá trestný čin nedovolené výroby a držení OPL a spáchání nebo dokončení takového trestného činu nepřekazí, se sám vystavuje trestnímu stíhání. Překazít takový čin lze tím, že ho včas oznámí orgánům Policie ČR, kterémukoli zaměstnanci školy nebo jiné zletilé osobě.

Distribuce OPL ve škole

- Distribuce OPL ve škole je v České republice považována za protiprávní jednání – je proto zakázána a může být kvalifikována jako trestný čin. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující.
- Přechovávání OPL je také vždy protiprávním jednáním. Množství, které u sebe žák v danou chvíli má, je rozhodující pro to, aby toto protiprávní jednání bylo blíže specifikováno buď jako přestupek nebo v případě většího než malého množství jako trestný čin. Ale toto množství nemusí mít žádný vliv na kázeňský postih.
- Jestliže má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci OPL, musí o této skutečnosti škola vždy vyrozumět místně příslušné oddělení Policie ČR, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu.
- Jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18 let nebo bylo namířeno proti osobě mladší 18 let, vyrozumí škola také zákonného zástupce a orgán sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností.

- Pokud v rámci tohoto podezření zjistí pracovníci školy nějakou látku, postupují způsobem popsaným níže.

Doporučené postupy školy

- (1) Vytvořit podmínky pro předcházení výskytu případů užívání návykových látek v prostorách školy v době školního vyučování, včetně všech školních akcí i mimoškolní činnosti.
- (2) Zajistit ochranu zdraví žáků před škodlivými účinky návykových látek v prostorách školy v době školního vyučování, včetně veškerých školních akcí.
- (3) Školním řádem školy a vnitřním řádem školského zařízení (dále jen „školní řád“) jasně vymezit zákaz užívání návykových látek ve škole, jejich nošení do školy.
- (4) Poskytovat žákům a zákonným zástupcům nezletilých žáků nezbytné informace.
- (5) Poskytovat žákům věcné a pravdivé informace o návykových látkách formou, která je přiměřená jejich rozumovému a osobnostnímu vývoji.
- (6) Působit preventivně na žáky v oblasti primární prevence užívání návykových látek.
- (7) Do veškerých poučení o ochraně zdraví zakotvit informace o rizicích užívání návykových látek a zákazu jejich užívání při všech činnostech souvisejících se školními aktivitami.
- (8) Poskytovat žákům, kteří mají s užíváním návykových látek problémy, jakož i zákonným zástupcům nezletilých žáků, informace o pomáhajících institucích a možnostech řešení situace.
- (9) Při řešení případů souvisejících s užíváním návykových látek nebo distribucí NL je třeba spolupracovat s dalšími zainteresovanými institucemi a orgány – externí subjekty realizující primárně preventivní programy, školská poradenská zařízení, Policie ČR, orgány sociálně-právní ochrany dětí apod.
- (10) V případě externích subjektů realizujících preventivní programy ve školách a školských zařízeních preferovat programy, jejichž odborná způsobilost byla ověřena nebo certifikována a efektivita programů je vyhodnocována.
- (11) V případech, které stanoví zákon, plnit ohlašovací povinnost směrem k orgánům činným v trestním řízení, orgánům sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností a zákonným zástupcům nezletilého žáka.

NÁVYKOVÉ LÁTKY

Zakázána je výroba, distribuce, přechovávání, šíření i propagace omamných a psychotropních látek, a to bez ohledu na věk žáka a prostředí, ve kterém by k tomu docházelo. Zakázáno je rovněž navádění k užívání těchto látek.

- (1) Školním řádem škola stanoví zákaz užívání návykových látek (dále jen NL), jejich distribuci, přechovávání a další formy nakládání. Současně stanoví zákaz vstupu do školy pod jejich vlivem. Školním řádem stanoví rovněž sankci za porušení zákazu. Při používání sankcí je nutný individuální přístup podle vážnosti jednotlivých případů.

- (2) Ten, kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný připravuje nebo páchá trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle §283 trestního zákoníku (Zákon č. 40/2009 Sb.) a spáchání nebo dokončení takového trestného činu nepřekazí, se sám vystavuje trestnímu stíhání. Překazit takový čin lze tím, že ho včas oznámí orgánům Policie ČR nebo státnímu zástupci.

KONZUMACE OPL VE ŠKOLE

1. V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci NL v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
2. Návykovou látku je třeba žákovi odebrat za přítomnosti další osoby a s použitím ochranných pomůcek a zajistit ji, aby žák nemohl v konzumaci pokračovat. O události se sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, včetně toho, zda byly provedeny orientační testy na NL, případně další vyšetření, a s jakým výsledkem. Tento záznam založí školní metodik prevence do své agendy a vyrozumí vedení školy.
3. Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.
4. V případě, kdy je žák pod vlivem NL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci a Policii ČR, pokud ji nevolala již dříve.
5. Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle školního řádu školy. Především ihned zajistí vyjádření žáka a vyrozumí vedení školy.
6. V případě, že žák není schopen pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce nezletilého žáka, popř. rodiče nebo jinou blízkou osobu zletilého studenta, a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole. Vyrozumění škola učiní i v případě, kdy žák způsobilý k pobytu ve škole je.
7. V případě, že žák není schopný dbát pokynů zaměstnanců školy, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce nezletilého žáka, popř. rodiče nebo jinou blízkou osobu zletilého žáka, a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.
8. Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc.
9. Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že nezletilý žák konzumoval NL ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky (dbát pokynů pracovníků školy). Zákonný zástupce má právo se písemně vyjádřit k této skutečnosti a postupu školy.
10. Současně splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.
11. V případě uživatelova zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.

12. Z konzumace NL ve škole je třeba vyvodit opatření stanovené školním řádem. Nicméně je nutné rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je rizikový pouze sobě, distributor může ohrozit okolí. Distribuce je trestným činem, užívání NL je porušením školního řádu.
13. Prokázané navádění jiných žáků k užívání návykových látek je považováno rovněž za rizikové a protiprávní jednání.
14. Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem NL, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

NÁLEZ NL VE ŠKOLE

V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

- látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury
- o nálezů ihned uvědomí vedení školy spolu s písemným záznamem
- o nálezů vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.
- V případě časové překážky na straně Policie se z praktických důvodů doporučuje za přítomnosti dalšího pracovníka školy s použitím gumových/latexových rukavic vložit látku do obálky, napsat datum, čas a místo nálezů. Obálku přelepit, přelep opatřit razítkem školy a svým podpisem a uschovat do školního trezoru. Zajištěnou látku následně předat Policii ČR.

V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

- Zabavenou látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury. nálezů ihned uvědomí vedení školy.
- O nálezů sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, datum, místo a čas nálezů a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena (nebo který látku odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen/na ředitel/ka školy nebo její/jeho zástupce.
- O nálezů vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky a informuje zákonného zástupce nezletilého žáka.
- V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předají látku zajištěnou výše uvedeným postupem, přivolanému lékaři, který se dostaví v případě, že to vyžaduje zdravotní stav žáka. Může to usnadnit léčbu, neboť u řady NL jsou známy protilátky, které odstraní nebo zmírní akutní účinek NL. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí Policie ČR.

V případě, kdy pracovníci školy mají důvodné podezření, že některý z žáků má NL u sebe, postupují takto:

- Jedná se o důvodné podezření ze spáchání trestného činu, resp. provinění v případě nezletilých osob, nebo přestupku, a proto řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR.
- Bezodkladně vyrozumí Policii ČR, zkontaktují s ní další postup a informují zákonného zástupce nezletilého žáka.
- Žáka je nutné mít do příjezdu Policie ČR izolovaného od ostatních žáků, ale zásadně pod dohledem. U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věcí.

PORUCHY PŘÍJMU POTRAVY (mentální anorexie, mentální bulimie)

Vhodný přístup

- Vhodná je včasná intervence u rizikových jedinců (rychle zhubnul, zvrací s jakoukoli argumentací.)
- interaktivní programy, rozvoj všeobecných aktivit, zájmů. U běžné populace spíše se zaměřit na předcházení nevhodných redukčních diet a prostředků na zhubnutí (důraz ne na nebezpečnost, ale na neúčinnost).
- Předcházet šikaně pro vzhled, oblečení, tělesný výkon, to, co jí nebo pije.
- Rozšířit nabídku vhodných, konkrétních materiálů (svépomocné příručky, jak zvládat anorexii, bulimii) pro nemocné a jejich rodinné příslušníky.

Typy prevence

Všeobecná prevence: výchova k přiměřenosti a umírněnosti v postojích, důraz na nebezpečí jednostranných nebo extrémních postojů ve výživě, životním stylu, ve sportu. Dobrá školní jídelna, naopak omezení automatů na sladkosti, slazené nápoje ve školách.

Specifická: nebezpečí a neúčinnost redukčních diet, obecné informace o PPP (zejména pro rodiče)

Postupy řešení

Učitel není terapeut, zprostředkuje ale dítěti a rodině zpětnou vazbu o některých jídelních zvyklostech dítěte, může pomoci předcházet šikaně pro fyzický vzhled a výkon (zejména učitelé tělocviku), doporučit, popř. zprostředkovat kontakt s psychologem nebo lékařem. Opatrně se pouštět do oblasti „zdravé výživy“ a redukce hmotnosti (doporučení mohou být jednostranně, přehnaně interpretována).

Vyrozumět:

- pediatra
- rodiče vždy, když dítě výrazněji zhubne, opakovaně bylo přistiženo, že zvrací (stačí informace od vrstevníků), sebepoškozuje se
- Rodiče, i když dítě nechodí do školní jídelny

ALKOHOL U DĚTÍ ŠKOLNÍHO VĚKU

Typy prevence

- Všeobecná prevence: formování vhodných postojů k návykovým látkám v rámci výchovy ke zdraví. Přiměřeně věku by měli mít žáci informace o alkoholu, jeho povaze, účincích a rizicích.
- Specifická: realizuje se většinou jako prevence zaměřená na zneužívání návykových látek, kde by vedle ilegálních drog měly být zastoupeny i legální návykové látky (alkohol a tabák).

Postupy řešení

Z interakce s pedagogem mají žáci vycítit zájem o jejich zdraví a prospěch. Totéž platí pro jednání s rodiči. Při sdělování informací o návykových látkách není nutné, aby se pedagog stavěl do role experta, je však žádoucí, aby informace, které šíří, byly ověřené, věcné a odpovídaly stavu poznání o tématu.

seznámení rodiči s problémem

- Informovat rodiče, pokud má dítě závažnější problém s návykovými látkami.

informovat dětského lékaře

- Vždy je vhodné informovat dětského lékaře. Pokud je nutná intervence a není dobrá spolupráce s rodiči, obrátit se na specializovaná zařízení.

informovat OSPOD

- V případě, kdy spolupráce s rodiči není efektivní a dítě je ohroženo, má škola povinnost obrátit se na OSPOD s upozorněním na možné ohrožení výchovy dítěte (ustanovení § 201 zákona č. 40/2009 Sb.). Škola má povinnost oznamovat (dle § 10 zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí a mládeže) OSPOD, že jde o děti, které jsou ohroženy a jsou uvedeny v § 6 tohoto zákona.

Pokud rodiče se školou nespolupracují a dítě je ohroženo na výchově, mohlo by jejich nespolupracování zakládat také podezření ze spáchání trestného činu Ohrožování výchovy dítěte dle ustanovení § 201 trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. – tím, že závažně porušuje svou povinnost o dítě pečovat nebo porušuje jinou důležitou povinnost vyplývající z rodičovské zodpovědnosti, tento trestný čin lze spáchat i z nedbalosti.

KONZUMACE ALKOHOLU VE ŠKOLE

- Pokud je žák přistižen při konzumaci alkoholu ve škole, v době vyučování nebo na akcích školy, je učitel povinen mu v další konzumaci zabránit – výzvou.
- Žák je povinen odevzdat alkoholický nápoj – učitel je oprávněn alkoholický nápoj žákovi odebrat.
- Jestliže nehrozí akutní nebezpečí ohrožení života či zdraví žáka, vyzve zákonného zástupce žáka, aby si své dítě vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole. Zákonnému zástupci škola skutečnost oznámí i v případě, že je žák schopen výuky.
- Pokud není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí orgány péče o dítě nebo Policii ČR a řídí se jejich pokyny.
- případu sepíše učitel stručný záznam s vyjádřením žáka o původu alkoholického nápoje. Záznam je uložen u třídního učitele a je informován metodik primární prevence.
- V případě opakování přestupku je škola povinna splnit oznamovací povinnost orgánům sociálně právní ochrany dítěte.
- V případě podezření na intoxikaci žáka může pedagogický pracovník provést orientační test na přítomnost alkoholu (dechová zkouška), ale pouze v případě, že je předem získán souhlas zákonného zástupce. V případě pozitivního výsledku je postupováno podle bodů d), e) a f).
- Konzumace alkoholu ve škole a na akcích školy je hrubým porušením zákonných norem i školního řádu a bude postihováno v pravomoci ředitele školy. Podle stejných zásad bude postupováno i v případě, že dojde k navádění dalších nezletilých osob ke konzumaci alkoholických nápojů.
- V případě, že je podezření na intoxikaci alkoholem v době po příchodu do školy, kdy nelze prokázat, že k požití alkoholických nápojů došlo ve škole, postupuje pedagogický pracovník podle výše uvedených bodů.
- Nález alkoholu ve škole hlásí pracovníci i žáci v ředitelně školy – v žádném případě neprovádějí test ke zjištění chemické struktury.
- Vedení školy sepíše podle informací nálezce záznam a uloží „nález“ jako usvědčující důkaz.
- V případě zadržení alkoholického nápoje u žáka je postupováno stejným způsobem a je sepsán záznam i s podpisem žáka, u kterého byl nápoj zadržen. Pokud odmítne podepsat, je tato skutečnost zaznamenána a záznam uložen v dokumentaci žáka.
- nález je vyrozuměn zákonný zástupce žáka – v případě, že se jedná o opakovaný přestupek je informován i orgán sociálně-právní ochrany dítěte.

SYNDROM TÝRANÉHO DÍTĚTE (CAN)

Postupy řešení:

Zjistit a odhalit

- že dítě nese nějaké stopy týrání. Jde jednak o změny chování žáka, jednak o fyzické známky vypovídající o násilném zacházení s dítětem (zhoršení prospěchu žáka, z veselého dítěte se stane úzkostlivý žák, neprůbojný, je úplně jedno, jakou známku dostane, začne mít problémy ve vztazích se spolužáky, straní se ostatním, může se začít chovat agresivně, poruchy v pravidelných návycích, chodí pozdě do školy, nedojídá...)

Rozhovor s žákem

- pokusit se navázat s žákem osobní kontakt. Nejlepší je, když se ho někde v soukromí dotáže na to, proč má například na těle modřiny nebo třeba proč v posledním době odchází ze školy jako poslední, zatímco dříve byl naopak mezi prvními, kdo pospíchali domů.
Situaci prvního kontaktu mezi učitelem a žákem samozřejmě vždy zjednodušuje to, pokud vztahy mezi nimi nejsou jen striktně formální. Takovouto atmosféru lze ještě umocnit tím, že učitel nabídne žákovi nějaké pohoštění, uvaří čaj a rozhovor vede nejdříve zešíroka – nedoporučuje se při takovémto osobním rozhovoru věnovat se problému okamžitě.
- rozhovor vede třídní učitel nebo učitel, který má z nějakých důvodů s dětmi méně formální vztahy, třeba tělocvikář nebo učitel předmětu, jenž má žák obzvlášť rád a je tedy pravděpodobné, že dobře vychází i s tím, kdo ho vyučuje.
- Když se učitel nedaří navázat komunikaci s žákem, je dobré obrátit se na pedagogicko-psychologickou poradnu.
- Jednou z možností je, že učitel žákovi, který se nechce se svým problémem svěřit, doporučí, aby se obrátil na Linku bezpečí. Dítě si může o svém problému po telefonu popovídat anonymně a záleží jen na něm, zda se během rozhovoru stane důvěřivějším a sdělí na sebe kontakt.
- A pokud se ani odborníkovi na pomyslném druhém konci telefonního drátu nepodaří dítě přimět k identifikaci, snaží se ho ještě přesvědčit, aby se obrátilo na kohokoliv, komu důvěřuje.
- Učitel by se měl také obrátit na jeho spolužáky nebo sourozence a zeptat se jich, zda o příčině jeho problémů nevědí něco bližšího.

rozhovor s rodičem

- Přestože je to právě rodič, nebo jiný zákonný zástupce, kdo je pravděpodobným původcem týrání, neznamená to, že by ho měla škola z celého procesu pomoci žákovi automaticky vyšachovat.
- Pokud si učitel pozve do školy zákonného zástupce žáka, neočekává se, že by na ně měl hned udeřit s tím, aby mu vysvětlili, kdo u nich doma týrá jejich dítě.
- Učitel by měl v první fázi po rodiči chtít, aby pouze okomentoval to, jak si vysvětluje problémy, které učitel u dítěte vyzoroval.
Může tak i zjistit, že skutečnou příčinou žákova neobvyklého chování je něco jiného než domácí týrání. Anebo může být zájem školy o osud žáka pro zákonného zástupce dostatečnou výstrahou k tomu, aby si uvědomil, že další ubližování dítěti bude mít pro něj vážné následky. Navíc učitel může z chování rodiče nepřímo poznat, zda v rodině k týrání nedochází.
Rozumný rodič, nebo zákonný zástupce, který svěřenému dítěti nijak neubližuje, by měl naopak uvítat zájem školy, která se ho snaží upozornit na to, že jejich dítě má nějaký problém a je i ochotna mu při jeho řešení pomoci.
- Pokud učitel od rodičů nic nezjistí, a dítě se chová i nadále nezvykle, jde o další důvod k zapojení odborníka.

- Učitel se podle prvotních známek ukazujících na týrání může někdy nejdříve jen dohadovat, zda jde o situaci, kdy mu ubližují jeho blízcí, anebo se jedná o školní šikanu.
- Rozhovor s rodiči může pedagogovi pomoci vyloučit jednu z těchto dvou možností.
- Nakonec přímý kontakt učitele se zákonnými zástupci dítěte je také určitým, ale samozřejmě jen nepřímým indikátorem možného týrání – pedagog se na vlastní oči může přesvědčit, z jakého sociálního prostředí dítě pochází. Může pro něj jít o překvapení tím spíše, když rodiče jinak se školou nekomunikují, nechodí na třídní schůzky.

oznámení na OSPOD

- V případě, že má učitel podezření na týrání žáka, situace se nezlepšuje a komunikace s rodiči také k ničemu nevede, je nezbytné kontaktovat především OSPOD, a to podle spádové oblasti, kam škola v dané obci přináležejí, tedy podle obcí s rozšířenou působností. Na těchto úřadech je veden registr problémových rodin a je tedy možné, že po avízu školy budou sociální pracovníci hned vědět, jaké problémy jsou s danou rodinou spojeny.

(Pozor na skutečnost o neoznámení trestného činu a nepřeřazení trestného činu – týrání svěřené osoby dle ustanovení § 198 trestního zákoníku spadá mezi trestné činy vyjmenované jak v nepřeřazení trestného činu (§ 367 TZ) tak v neoznámení trestného činu (§368 TZ). Tím, že nekontaktujeme-li orgány činné v trestním řízení, v případě, že už jsme se hodnověrným způsobem dozvěděli o týrání svěřené osoby, můžeme být sami pachatelé trestných činů nepřeřazení trestného činu a neoznámení trestného činu.)

SEXUÁLNÍ ZNEUŽÍVÁNÍ

Postupy řešení

Dítě se mi svěřilo osobně

1. uvědomit si, že jde o velmi citlivou záležitost
2. seznámit s tím co nejužší okruh dalších osob
3. pokud se zneužívání dopouští rodič, není žádoucí informovat ho o tom, že se vám dítě svěřilo
4. komunikovat s dítětem – podrobnější vyšetřování nechat na psychologovi a policii
5. vhodně dítěti sdělit, že skutečnost musíte ohlásit na policii
6. ohlásit na policii
7. ocenit dítě, že za vámi přišlo a ujistit ho, že pro ně uděláte všechno, co je ve vašich silách
8. jestliže dítě nechce, abyste věc ohlásili, situaci konzultujte s odborníkem, ale od oznámení události vás to nesmí odradit

- **dozvíím se**
- **oznámím řediteli**
- **kontaktujeme policii a orgán sociálně-právní ochrany dětí**

Zjistím to z nějaké školní ankety nebo otázníku

- Dítě se vyjadřuje někdy v náznacích a nejasně, proto je velmi důležité porozumět tomu, co vám vlastně říká. V každém případě s ním navázat o přestávce nebo po vyučování rozhovor, ale tak, abychom nebudili nežádoucí pozornost. Jestliže nám dítě potvrdí naši domněnku, postupujme jako výše. Nevyslýchat ho a nepodsouvat mu své názory, nechat ho volně vyprávět.

Dozvíím se to od spolužáků nebo z jiných zdrojů

- Nejprve přemýšlet, jestli tomu nasvědčuje i naše pozorování. Pokusit se s dítětem navázat rozhovor, ale do ničeho ho nenutit. Prostředníkovi říci, že je důležité, aby za námi přišlo zneužívané dítě samo. Nevyšetřovat a nijak nepátrat. Jestliže si nejsme jistí, oznámíme věc orgánu sociálně-právní ochrany, který ji prošetří.

Dítě je obětí sexuálního napadení

- Jestliže se stalo obětí napadení cestou do školy a útočníkem je neznámá osoba, potom urychleně vše oznámit policii, rodičům a orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Chovat se pevně a jednoznačně a dítě neopouštět až do příchodu rodičů.

V jakém případě vyrozumět Policii

- Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení, pokud má podezření, zákon určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost obecnímu úřadu, tedy sociálnímu pracovníkovi z orgánu sociálně právní ochrany dětí (OSPOD).

Cílem musí být předejít vzniku traumatizace dítěte, zabránit pokračování a zabránit rozvoji dlouhodobých zdravotních, sociálních a psychologických následků

Doporučené odkazy

- Dětské krizové centrum, tel: 241 484 149
- Internetová poradna: problem@дитеkrize.cz
- Linka bezpečí, tel: 800 155 555
- Linka důvěry RIAPS: 222 580 697, linka@mcssp.cz
- www.capld.cz/linky.php (adresář linek důvěry v celé ČR)

RIZIKOVÉ SEXUÁLNÍ CHOVÁNÍ

Postupy řešení

Základní principy prevence STD ve škole

- preventivní programy přizpůsobit věku a vzdělání cílové skupiny (informovat o formě ochrany před STD; o právech dítěte a důstojnosti člověka; o tom, co je sexuální zneužívání a rizikové sexuální chování; podporovat tvorbu zdravých postojů k vlastnímu tělu, vztahům a sexuálnímu chování; minimalizovat projevy nesnášenlivosti, předsudky apod. v oblasti vztahů, sexu a sexuální orientace)
- zabezpečit lepší spolupráci školy a rodiny
- propojit zdravotní, sociální a výchovné intervence

Existují tři základní ukazatele, kdy lze sexuální chování pokládat za škodlivé a kdy by měl učitel zasáhnout

- pokud ho dítě neprovádí v soukromí;
- pokud se ze sexuálního chování stane nutkové chování (to znamená, že tomu dítě věnuje tolik prostoru, že zanedbává svoje běžné povinnosti, hygienu, přátele, učení a podobně).
- V případě, že se jedná o patologii rodiny, je vhodné doporučit psychoterapeutickou pomoc. Pokud vznikne podezření, že při něm nějak zraňuje sebe nebo někoho dalšího;

Doporučené postupy a metody prevence z hlediska pedagoga:

- Zjištění sociálního klimatu ve třídě (buď použitím odborných metod k tomu určených, jako sociometrie, interaktivní programy a programy na rozvoj sociálních kompetencí, nebo v případě zkušeného pedagoga stačí i obyčejné pozorování a všímání si změn sociálního klimatu ve třídě) – popis, včasná intervence, besedy aj.

Nevhodné postupy

- Zastrasování; multimediální akce a kampaně; sportovní akce jsou užitečné a podpůrné, ale nezařazují se do specifických programů.
- Základní strategií zůstává, že je potřeba brát každé sdělení dítěte vážně.

- Učitel si může všimnout v chování dítěte čehokoliv, co mu přijde nápadné, zvláštní (vodítkem může být obsah úvodní části textu), nebo dítě může pedagoga samo vyhledat. Pokud to v učiteli vyvolává určité a oprávněné obavy nebo si s tím neví rady, chybějí mu informace a podobně, určitě je namístě poradit se s odborníkem (třídní učitel, školní metodik prevence, výchovný poradce, školní nebo klinický psycholog). Učitel má také vědět, jestli jde o osobu s patřičným vzděláním a profesními zkušenostmi z dané oblasti.

Učitel si může všimnout i tělesných změn u dítěte (např. při vývoji sekundárních pohlavních znaků) viditelných pouhým okem.

Pokud by v této oblasti učitel shledal něco podezřelého nebo něco, co se mu zdá mimo normu (např. nápadně ženský tvar prsou u kluka, nadměrné ochlupení v obličeji nebo na rukou u holky, nápadně nezmutovaný nebo částečně zmutovaný hlas u dospívajícího chlapce, nápadné a časté drbání se nebo sahání si do oblasti rozkroku i přes oděv), měl by na to upozornit rodiče a nabídnout jim návštěvu odborníka (pediatr, sexuolog, u adolescentů pak ve spolupráci se samotným dítětem to může být i gynekolog, androlog či urolog).

Pedagog by si měl být vědom, že je potřeba brát vážně každé sdělení dítěte, a nepodceňovat je. Učiteli rovněž nepřísluší posuzovat pravdivost oznámení či tvrzení dítěte. To přísluší až soudu, resp. soudnímu znalci.

V jakém případě vyrozumět Policii ČR / OSPOD

Dospělý je povinen chránit a **prosazovat nejlepší zájem dítěte**. Zjištěné násilí páchané na dítěti (i sexuální) je povinen ohlásit Orgánům sociálně-právní ochrany dítěte (OSPOD) nebo na Policii ČR. Další možnost, jak anonymně ohlásit zjištěné násilí na dětech, nabízejí internetové stránky <http://www.protikorupcni-linka.cz/cs/Obecna-temata/Nasili-na-detech/>.

ŠIKANÁ

Vyšetřování šikany – postupy

Zjistit

- Kdo je obětí, popřípadě kolik je obětí?
- Kdo je agresorem, popřípadě kolik je agresorů?
- Kdo z nich je iniciátor, kdo je aktivní účastník šikanování a kdo je obětí i agresorem?
- Co, kdy, kde a jak dělali agresori konkrétním obětem?
- K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo?
- Jak dlouho šikanování trvá?
(Výpovědi k jednotlivým otázkám důkladně zapsat a uspořádat do kvalitního důkazního materiálu.)
- Zalarmovat další pedagogy a domluvit se s nimi o spolupráci při vyšetřování.

Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory

- Vedení jednání
- Postupné vyjádření všech pedagogů
- Vyjádření žáka
- Vyjádření rodičů
- Rozhodování komise za zavřenými dveřmi
- Seznámení rodičů a žáka se závěrem komise
- (komise: třídní učitel, výchovný poradce, ředitel nebo zástupce)

Rozhovor s obětí a informátory

- S informátorem nebo náhodným svědkem šikany budeme mluvit systematicky. Významné budou jistě informace od ostatních pedagogů, kteří ve třídě učí, pokud si něčeho důležitého s ohledem na vyšetřování všimli.
- Rozhovory s informátory, oběťmi, svědky, tak, aby to ostatní nevěděli. Dále pak mluvíme postupně se všemi žáky.

Nalezení vhodných svědků

- Jestliže informátor označil některé aktéry fyzické agrese, bedlivě podržíme jeho sdělení v paměti a rozhovor s nimi necháme nakonec. Odsuneme rovněž žáky, o nichž si svědkové dodatečně vzpomněli na drobnou agresi a manipulativní chování vůči oběti.

Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky

- Postupně mluvíme se všemi žáky – jednotlivě. Evidentní agresory se snažíme nechat až nakonec.
- Po individuálních rozhovorech můžeme většinou posoudit a složit hrubou mozaiku obrazu šikanování. Nápadné nesrovnalosti řešíme konfrontací.

Seznámení rodičů s problémem

- Seznámení rodiče s problémem provede člověk, který případ vyšetřil a má všechny potřebné poznatky k dispozici. Neprozradí, odkud informace získal. Může hovořit o tom, že bylo provedeno důkladné šetření, které zahrnovalo větší počet žáků. Při šetření bylo jednoznačně prokázáno, že jejich dítě bylo iniciátorem šikanování.
- Po tomto úvodu následuje informace o některých konkrétních faktech (k tomu slouží přehled agresorů, u jejichž jmen máme údaje kdy, kde, jak a komu co udělali).
- Budeme se snažit zmírnit šok rodičů z informace a přesvědčíme je, že nechceme dítěti ublížit, ale pomoci mu. Když se to podaří, dává to naději na jejich konstruktivní přístup k selhání dítěte a na východisko k řešení.
- (Zásadní chybou je ustoupit tlaku rodičů a prozradit zdroj informací, nebo dokonce uskutečnit hromadnou konfrontaci s obětí. Je to nepřístupné kvůli ohrožení zdraví svědků a obětí. Oběť se nedokáže bránit a není schopna o konkrétních věcech mluvit)
- Závěrečné zhodnocení: po ukončení jednání se zúčastnění pedagogové pozdrží deset minut tzv. supervizím setkání. Zde si řeknou svoje dojmy a pocity. Vyjádří se k řízení a průběhu komise, což dává předpoklad pro další odborný vývoj vedoucího i ostatních účastníků.

Opatření

- Výchovní opatření (napomenutí a důtka TU, důtka ředitele školy)
- Snížení známky z chování
- Převedení do jiné třídy

Krátkodobý dobrovolný pobyt v dětském diagnostickém ústavu, diagnostickém ústavu pro mládež nebo ve středisku pro mládež na základě zprávy odborného vyšetření, přešetření odborem sociální péče či psychologem, psychiatrem – odborníkem a souhlasu zákonných zástupců žáka.

Oznámení a potrestání agresorů před celou třídou

- Informovat žáky celé třídy o závěru komise.
- Přesvědčit je, že pracovníci školy dokážou spolehlivě zajistit ochranu slabých před silnými a respektování kázeňských norem školy.
- Je třeba rozlišit počáteční, pokročilá, „dokonalá“ stadia šikanování a podle toho citlivě volit jednání se třídou.

Ochrana oběti

Zajištění ochrany oběti:

- Setkávání pedagoga s loajálními informátory
- Stanovení ochránců oběti (ze třídy nebo z vyšších ročníků)
- Intenzivní sledování situace, včetně docházky oběti
- Zprostředkování péče v odborném zařízení a udržováním kontaktu s jeho pracovníkem
- Vytvoření „horké linky“ s rodiči

Při pokročilé a brutální šikaně

- Zalarmovat další pedagogy a domluvit se s nimi o spolupráci při vyšetřování.
- Zabránit domluvě na křivé skupinové výpovědi.
- Pokračovat v pomoci a podpoře oběti.
- V případě vážnějšího zranění žáka okamžitě zajistíme lékařskou pomoc.
- Potom co nejdříve informujeme rodiče oběti.
- Nejeví-li oběť známky zranění, poskytneme jí podpůrnou péči.
- Především se snažíme utišit strach, hrůzu, pokusíme se navodit pocit bezpečí a ochrany. Je-li možné, krátce se oběti zeptáme, co se stalo a kdo jí ublížil, ubližuje. Použijeme otázky ke zmapování vnějšího obrazu šikanování (viz příloha).
- Pro jistotu vždy zabezpečíme co nejrychlejší posouzení zdravotního stavu lékařem, návazně potom zprostředkujeme psychoterapeutickou pomoc (pedagogicko-psychologické poradně, výchovný poradce...)

Ohlásit celou věc na Policii

- Důležitou věcí, a to hned na počátku, je ohlášení na policii. Je to oznámení trestného činu a naše občanská povinnost.

Doporučené odkazy

Sdružení Linka bezpečí (116 111), www.linkabezpeci.cz

Společensví proti šikaně, www.sikana.org

Internet poradna, www.internetporadna.cz

Rozdíly mezi šikanováním a škádlením (Kolář, 2011)

ŠKÁDLENÍ	ŠIKANOVÁNÍ
Definice: Škádlení patří k rovnocenným, kamarádským nebo partnerským vztahům. Chápáno je jako projev přátelství. Za škádlení se považuje žertování (popichování, zlobení) za účelem dobré nálady a není v něm vítěz ani poražený.	Definice: Šikanování patří do násilných a závislostních vztahů. Za šikanování se považuje, když jeden nebo více žáků úmyslně a opakovaně ubližuje druhým. Znamená to, že dítěti někdo, komu se nemůže ubránit, dělá, co je mu nepříjemné, co ho ponižuje nebo to prostě bolí.
1. Záměr: Vzájemná legrace, radost a dobrá nálada.	Záměr: Ublížit, zranit a ponižovat.
2. Motiv: Náklonnost, sblížení, seznamování, zájem o druhé. Rozpouštění napětí ve třídě a navozování uvolněné a pohodové atmosféry. Zodolňování, zmužnění.	Motiv: Základní tandem – moc a krutost. Další motivy překonávání samoty, zabíjení nudy, zvědavost ala Mengele, žárlivost, předcházení vlastnímu týrání, vykonání něčeho velkého...
3. Postoj: Respekt k druhému a sebeúcta.	Postoj: Devalvace, znevážení druhého
4. Citlivost: Vcítění se do druhých.	Citlivost: Tvrdost a nelítostnost.
5. Zranitelnost: Dítě není zvýšeně zranitelné a přecitlivělé.	Zranitelnost: Bezbrannost, oběť se neumí, nemůže či nechce bránit.
6. Hranice: Obě strany mají možnost obhájit své osobní teritorium. Vzájemné vnímání a respektování verbálních i neverbálních limitů. Při divočejším škádlení žádný nepoužije své plné síly nebo silnější mírní své akce.	Hranice: Prolamování hranic, „znásilňování“ druhého. Silnější strana nebere ohled na slabšího. Oběť dává najevo, že je jí to nepříjemné, útočníci pokračují dál. Někdy sadomasochistická interakce.
7. Právo a svoboda: Rovnoprávnost účastníků. Dítě se může bránit a škádlení opěťovat, případně ho může zastavit a vystoupit z něho.	Právo a svoboda: Bezprávi. Pokud se dítě brání nebo dokonce „legraci“ oplátí je tvrdě ztrestáno!
8. Důstojnost: Zachování důstojnosti. Dítě nemá pocit ponížení. Necítí se trapně a uboze.	Důstojnost: Ponižení lidské důstojnosti. Dítě je zesměšňováno a ponižováno.

9. Emoční stav: Radost, vzrušení ze hry, lehké naštvání. I nepříjemné! Ale ne bezmoc.	Emoční stav: Bezmoc! Strach, stud, bolest. Nepříjemné a bolestivé prožívání útoku.
10. Dopad: Podpora sebehodnoty, pozitivní nálada.	Dopad: Pochybnosti o sobě, nedostatek důvěry, úzkost, deprese. Dítě má strach ze školy.

Základní formy šikany (Kolář, 2011)

Šikana podle typu agrese – prostředku týrání	fyzická, psychická a smíšená šikana, kyberšikana – jako specifická forma psychické šikany
Šikana podle věku a typu školy	šikana mezi předškoláky, žáky prvního stupně a druhého stupně, učni, gymnazisty..., šikana mezi vysokoškoláky
Šikana z genderového hlediska	chlapecká a dívčí šikana, homofobní šikana, šikana chlapců vůči děvčatům, šikana dívek vůči chlapcům
Šikana odehrávající se ve školách s různým způsobem řízení	na jedné straně škola s demokratickým vedením a na druhé straně škola, případně výchovný ústav, kde je tvrdý hierarchicko-autoritativní systém
Šikana podle speciálních vzdělávacích potřeb aktérů	šikana neslyšících, nevidomých, tělesně postižených, mentálně retardovaných žáků apod.

Zkrácený popis stadií šikanování (Kolář, 2011)

Školní šikanování je nemoc skupinové demokracie a má svůj zákonitý vnitřní vývoj.

První stadium se v podstatě odehrává v jakékoliv skupině. Všude je někdo neoblíbený nebo nevlivný, na jehož úkor je prima si dělat „legrácky“. Pak to ale jde dál, skupina si najde jakéhosi „otloukánka“. Třetí stadium je už klíčové, kdy se vydělí jádro útočníků a systematicky začne šikanovat nejvhodnější oběti. Do této chvíle lze věci jasně řešit. Následně ale dojde k bodu zlomu, kdy se šikanování stane nepsaným zákonem i pro opravdu slušné děti a celé skupina se stává krutou. V pátém stadiu – totalitě – se stane šikanování skupinovým programem.

První stadium: Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, sprádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese.

Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“.

Čtvrté stadium: Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává era „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které jsem pro přehlednost označil jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná.

KYBERŠIKANA

Postupy řešení

U každého podezření o výskytu daného jevu musí být vždy informován ředitel školy/šk. zařízení.

Řeší: školní metodik prevence s výchovným poradcem, třídním učitelem, se školským poradenským zařízením, pediatrem...

Podpoříme oběť kyberšikany

- Postiženého člověka nejprve uklidněme tím, že udělal správnou věc, když o problému řekl někomu jinému.
- Dále se obrátíme na osobu, která se těmito problémy zabývá a je schopná pomoci (např. učitel, ŠMP, VP). Informujte také rodiče.

Doporučíme postiženému, jak má postupovat dále

- Vysvětlíme, že se nemá mstít ani posílat odesilatelé podobné zprávy, že má ukončit komunikaci.
- Poradíme, aby si schoval důkaz pro jakékoliv vyšetřování (např. aby nesmazal zprávu, kterou obdržel, aby si pořídil záběr obrazovky nebo aby sdělil webovou adresu, kde se objevil případ kyberšikany v on-line komunikaci).
- Přesvědčte se, že jedinec rozumí jednoduchým způsobům, jak zabránit, aby se to nestalo znovu, např. tak, že si změnění kontaktní údaje, zablokuje kontakty nebo opustí chatovací místnost.

Zajistíme ochranu oběti

Všechny případy šikany prošetříme (vždy důkladně zmapovat)

- Všechny případy týkající se šikany budou náležitě zaznamenány a prošetřeny. V závažných případech mohou být považovány za trestný čin. A totéž platí i pro kyberšikany.
- Začneme tím, že posoudíme, zda se skutečně jedná o kyberšikany. Je velmi důležité, aby si oběť uchovala důkazy kyberšikany. Ty pak může ukázat rodičům, učitelům a policii.
- V případě hodně závažných případů kontaktujeme servisního poskytovatele a policii. Policie může servisnímu poskytovateli umožnit, aby se podíval do dat dalších uživatelů.
- Kontaktujte operátora mobilní sítě nebo zřizovatele www stránek, profilu...atd.
- Zamezíme útočníkovi přístup k účtu oběti nebo telefonnímu číslu a je-li to v dané situaci možné, i k nástroji či službě, pomocí které své útoky realizuje (kontaktujte poskytovatele služby).

Budeme se snažit se problém vyřešit, aby se nešířil dále

- Jestliže známe původce kyberšikany, požádáme ho o odstranění zneklidňujícího obsahu, popř. kontaktujeme hostitele webu, aby tento obsah odstranil on.
- Použijeme kázeňské pravomoci, abychom zabránili dalšímu šíření zneklidňujícího obsahu.
- Pokud známe totožnost viníka kyberšikany, požádáme ho, aby nám řekl, komu dále poslal zprávu.
V případě nelegálního obsahu kontaktujeme policii, která může určit, co bude potřeba ponechat pro případné vyšetřování.

Informujeme a poučíme rodiče

Po prošetření kyberšikany s tímto problémem budeme dále pracovat, viníky potrestáme

- Pokusíme se učinit všechny kroky proto, aby se podobný problém již neopakoval.
- Máme před sebou nesnadný úkol, protože se budeme snažit změnit postoje žáků, a to je dlouhodobá práce. Opět se zaměříme na prevenci. I nadále budeme podporovat potřebu žáků řešit tyto problémy.
- Pokud chceme viníky kyberšikany potrestat, položme si následující otázky:

Jaký je dopad na oběť?

- Byla šikana prováděna anonymně?
- Byl materiál obecně rozšířen?
- Jak těžké bylo kontrolovat šíření materiálu?

Co bylo podnětem kyberšikany?

- Byl případ nezáměrný nebo byl odplatou za šikanování ostatních?

Žádat o konečný verdikt a informace

Při zapojení a následně celém prošetření případu trvejte na konečném stanovisku všech zainteresovaných institucí (PČR...) a dalších subjektů (rodiče).

Cíl řešení

Učitelé, pedagogičtí pracovníci, vychovatelé atd. by měli vědět, že v současné době žádné prostředí, kde se zdržuje více dětí delší dobu pohromadě, není vůči šikaně imunní. V těchto kolektivech je třeba zvýšeně věnovat pozornost různým příznakům skrytého násilí, jak fyzického, tak psychického, které by šikanu mohly signalizovat, důsledně se věnovat prevenci, vytvořit kolektiv se zásadou, že silný chrání slabšího, kolektiv, kde vládne duch práva a spravedlnosti, důvěra k autoritě a vzájemná solidarita.

Doporučené odkazy:

- www.saferinternet.cz
- www.bezpecne-online.cz
- www.protisikane.
- www.minimalizacesikany.cz
- <http://prvok.upol.cz>
- www.sikana.cz
- E-Bezpečí (www.e-bezpeci.cz)
- Poradna E-Bezpečí (www.napisnam.cz)
- projekt E-Nebezpečí pro učitele (www.e-nebezpeci.cz)
- www.hoax.cz
- <http://www.bezpecnykraj.cz/ebezpecnost>

Zbraně (praktiky) kyberšikany

- Mobil
- SMS/MMS/video nevhodného obsahu (urážení, zastrašování...)
- volání, prozvánění
- natáčení/focení a následně zveřejňování natočeného/vyfoceného (rozesílání dalším lidem, umístění na YouTube apod.)
- Internet
- Zakládání falešných profilů nebo změna původního

- Zakládání profilů proti nějaké osobě
- E-maily nevhodného obsahu
- Krádež hesel a následné zneužití účtů
- Obtěžování přes webkamery (Skype...)

Pojmy a možnosti související s užíváním IT technologií a kyberšikanou

- **Možnosti internetu**

Zdroj informací, možnost sdílení a sdělení informací (email, soubory, videa, články, blogy, web. stránky, profily...), komunikace, hry, nákup a prodej zboží-slужeb, e-bankovníctví, sex...

- **Možnosti mobilu**

Komunikační prostředek: volání, SMS, MMS zprávy, fotografování, video dokumentace, internet v mobilu, MP3 (hudba), hry...

- **Možnosti připojení**

Bezdrátová, pevná, mobilní komunikační technologie k propojení mezi dvěma a více elektronickými zařízeními, jakými jsou například mobilní telefon, PDA, osobní počítač nebo náhlavní souprava (kabel, bluetooth, Wi-Fi, mobilní operátoři, ...)

- **Internetové prohlížeče**

Webový prohlížeč (též browser) je počítačový program, který slouží k prohlížení World Wide Webu (WWW). Program umožňuje komunikaci s HTTP serverem a zpracování přijatého kódu (HTML, XHTML... apod.), který podle daných standardů zformátuje a zobrazí webovou stránku. Textové prohlížeče zobrazují stránky jako text (obrázky apod.) obvykle velmi jednoduše formátovaný: Windows Internet Explorer, Mozilla Firefox, Google Chrome...

- **Internetové vyhledávače** (www.google.cz (com), Seznam – www.seznam.cz, ...) Internetový vyhledávač je služba, která umožňuje na internetu najít webové stránky, které obsahují požadované informace. Uživatel zadává do rozhraní vyhledávače klíčová slova, která charakterizují hledanou informaci a vyhledávač obratem na základě své databáze vypisuje seznam odkazů na stránky, které hledané informace obsahují:

profily: www.facebook.com, ...

- **Komunikační programy**

WhatsApp skupinové chatování odesílání SMS zpráv, odesílání souborů a her; Skype – telefonování, posílání textových zpráv, offline posílání zpráv, skupinové chatování, odesílání SMS zpráv, odesílání souborů...

- **Videa on – line** www.youtube.com -YouTube je největší internetový server pro sdílení video a audio souborů.

Chronologická posloupnost jednotlivých kroků řešení z pozice školy a oběť (a rodiče)

Z pozice školy (ŠMP, TU, ředitele, IT...)	Z pozice oběti (a rodiče)
Zajistěte ochranu oběti a podpořte ji (ukončit komunikaci s pachatelem) Kontaktujte operátora mobilní sítě nebo zřizovatele www stránek, profilu... atd. (viz přílohy 4. a 5.)	Ukončete komunikaci Nekomunikujte s útočníkem, nesnažte se ho žádným způsobem odradit od jeho počínání, nevyhrožujte, nemstěte se. Cílem útočníka je vyvolat v oběti reakci, ať už je jakákoli.

<p>Zajistěte dostupné důkazy s podporou IT kolegy (viz příloha 5.) – následně zajistit, aby se šikana nerozvíjela dál (vymazat nevhodný obsah...) Pokusit se identifikovat agresora a zajistit seznam žáků (tzv. publika)</p>	<p>Blokujte útočníka Zamezte útočnickovi přístup k vašemu účtu nebo telefonnímu číslu a je-li to v dané situaci možné, i k nástroji či službě, pomocí které své útoky realizuje (kontaktujte poskytovatele služby).</p>
<p>Důkladně vyšetřete a žádejte odbornou pomoc Vyšetřete všechny souvislosti se zjištěným incidentem. Zajistěte si podporu a pomoc externího pracovníka (IT expert, PPP, policie, ...). Kontaktujte a spolupracujte s Facebookem, nebo jakýmkoli jiným webovým prostředím, kde ke kyberšikaně došlo.</p>	<p>Oznamte útok, poraďte se s někým blízkým, vyhledejte pomoc Svěřte se blízké osobě. Pro uchování důkazů oslovte někoho, kdo má vyšší IT gramotnost. Kontaktujte školu a specializované instituce (PPP, policii, SVP, LD, intervenční služby specializující se na řešení kyberšikany, psychology apod.).</p>
<p>Opatření Zvolte takové opatření a řešení, které je odpovídající závažnosti prohřešku a důsledkům, které agresor způsobil.</p> <p>Ohlašovací povinnost Pokud ke kyberšikaně došlo během vyučování nebo školních akcí – vždy kontaktovat zákonného zástupce OSPOD – vždy když je dítě v ohrožení nebo ohrožuje jiné Policie ČR – takové jednání, které může naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu</p>	<p>Uchovejte důkazy Uchovejte a vystopujte veškeré důkazy kyberšikany (SMS zprávy, e-mailové zprávy, zprávy z chatu, uložte www stránky apod.). Na základě těchto důkazů může být proti útočnickovi či útočnickům zahájeno vyšetřování. (postup viz příloha).</p>
<p>Informujte a poučte rodiče Informujte rodiče oběti i rodiče kyberagresora. Postup a zásady sdělování informací jsou stejné jako u „klasické šikany“ (např. NE konfrontace oběti a agresora).</p>	<p>Žádejte konečný verdikt Po prošetření celého případu trvejte na konečném stanovisku všech zainteresovaných institucí. Pachatele kyberšikany je nutno potrestat a zároveň ho pozitivně motivovat.</p>
<p>Poučte rodiče o tom, koho mohou (je vhodné) kontaktovat (Policie ČR, OSPOD, PPP, právní zástupce atd.). Některé případy kyberšikany nespádají do kompetence školy. V závažnějších případech může škola kontaktovat Policii ČR.</p>	
<p>Žádejte konečný verdikt a informace Při zapojení a následně celém prošetření případu trvejte na konečném stanovisku všech zainteresovaných institucí (PČR...) a dalších subjektů (rodiče). Realizovat preventivní opatření</p>	
<p>Postihy Při postizích agresorů postupujte v souladu se Školním řádem a již vypracovaným krizovým plánem. (Kyberšikana musí probíhat na půdě školy či školních akcích, aby škola mohla dát exemplární postih).</p>	

VANDALISMUS

Postupy řešení

Jakmile vznikne škoda na školním majetku, je třeba o celé záležitosti vyhotovit záznam a pokusit se odhalit viníka.

V případě, že viníka škola zná, může na něm (jeho zákonném zástupci) vymáhat náhradu škody.

V případě, že nedojde mezi zákonnými zástupci nezletilého dítěte a školou k dohodě o náhradu škody, může škola vymáhat náhradu soudní cestou.

1. Podmínky zacházení se školním majetkem zakotvit do školního řádu, a to včetně sankcí, které škola použije v případě, že se někdo dopustí úmyslného ničení majetku.
Náhrada škody není sankce, ale samozřejmost.
Předpokladem je současně písemné stvrzení zákonnými zástupci žáka o seznámení se školním řádem.
2. Náhradu úmyslně způsobené škody důsledně vymáhat po tom, kdo ji způsobil. U nezletilých potom po jejich zákonném zástupci.
3. Opakovaně s žáky a žákyněmi komunikovat na téma ochrana majetku a zacházení s cizím majetkem.
4. Při každém vandalském činu podávat objektivní informace pedagogickému sboru, vychovatelům rodičům a žákům, aby nedošlo k informačnímu šumu.
5. Jestli žák nebo žákyně, kteří škodu způsobili, nejeví ochotu k její nápravě, případně je škoda takového rozsahu, že věc nelze svépomocně opravit, vyrozumívejte o tomto chování zákonné zástupce žáků a žákyní a dohodněte s nimi způsob náhrady škody.
6. Jestliže se jedná o škodu většího rozsahu a ten, kdo ji způsobil, není ochotný škodu nahradit, vyrozumívejte Policii ČR a oznamte podezření na spáchání přestupku proti majetku, případně trestného činu majetkové povahy.
7. U škod, které se dají nahradit tak, že je opraví sám žák nebo žákyně, preferujte tento způsob náhrady škody.
8. způsobené škodě proveďte záznam, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti: kdo – co – kdy – kde – jak – proč – čím ...
9. Snažte se vždy dobrat příčiny takového jednání a s ní následně pracovat.
10. Při opakovaném vandalismu stejným žákem oslovit pedagogicko-psychologické poradenství nebo střediska výchovné péče (souhlas rodičů, zákonných zástupců, u nezletilých i zletilých žáků).

V případě, že se práce s příčinou vymyká vašim možnostem nebo pro ni nemáte zákonné opodstatnění, hledejte na vás navazující instituci nebo organizaci, která s příčinou pracovat může a umí a zprostředkujte kontakt mezi ní a žákem nebo žákyní, kteří se vandalismu dopustili (např. PPP, SVP).

Hlásit rodičům

- V případě, kdy způsobená škoda je nepatrná nebo malá, je třeba věc oznámit rodičům tehdy, jestliže dítě věc poškodilo úmyslně a nejeví žádnou snahu o nápravu. V případě škod většího rozsahu nebo škod na majetku někoho třetího (spolužák, cizí osoby v průběhu školní exkurze atd.) oznamujte rodičům vždy.

Nahlásit policii

- V případě, kdy je škoda nikoliv nepatrná, nikdo nejeví snahu o nápravu a škola není vlastními silami schopná domoci se takové nápravy. Musí se jednat o úmyslné poškození nebo zničení věci. Hlásíte také tehdy, jestliže o to žádá poškozený nebo poškozená nebo jejich zákonní zástupci. Hlásit vždy, pokud nedojde ke smíru.

Nahlásit OSPOD

- V případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek

ZÁŠKOLÁCTVÍ

Postupy řešení

- neomluvené i zvýšené omluvené nepřítomnosti žáků informuje třídní učitel výchovného poradce, který tyto údaje vyhodnocuje.
- Při neomluvené absenci v rozsahu alespoň jedné vyučovací hodiny třídní učitel eviduje nepřítomnost a **vyčká**, zda zákonný zástupce žáka omluví a doloží důvody jeho nepřítomnosti ve vyučování do 3 kalendářních dnů od počátku nepřítomnosti, stanoveno podmínkami ve školním řádě.
- Třídní učitel **upomíná** zákonného zástupce žáka k doložení důvodu nepřítomnosti žáka vhodným způsobem.
- Není-li důvod nepřítomnosti doložen ani po upomínce, třídní učitel o tom učiní záznam (obsahující datum nepřítomnosti, datum nástupu žáka do školy, datum a text upomínky). Třídní učitel kontaktuje zákonného zástupce a informuje jej o absenci žáka.
- Pokud zákonný zástupce o nepřítomnosti žáka ve škole neví, učitel se dotáže na možný důvod nepřítomnosti, probere situaci se zákonným zástupcem dítěte, motivuje jej k rozhovoru s dítětem a řešení situace domluvou.
- Pokud zákonný zástupce o nepřítomnosti žáka ve škole ví, učitel se dotáže na důvod nepřítomnosti, který je:
  - omluvitelný – učitel vyzve k doložení omluvené nepřítomnosti žáka ve škole
  - neomluvitelný – zde je třeba vzít v úvahu problém, který vedl k absenci dítěte, a postupovat podle získané informace (zopakovat důležitost pravidelné školní docházky, případně informovat o možnostech a nabídnout službu, kontakt, zprostředkování dávky či jinou pomoc k odstranění faktoru, který k nepřítomnosti vedl (poradenství, nezvládá látku – doučování, nutnost péče o domácnost – odlehčovací služba, nedostatek peněz na jízdenku do školy – kontakt na příslušný odbor úřadu, ...)
- Prostřednictvím neformálního rozhovoru učitel zjistí důvod nepřítomnosti dítěte, případně možný motiv, který jej k záškoláctví vedl. Společně domluví další postup ve věci (domluva, zajištění poradenství, doučování, služby, ...). Výsledek je zaznamenán. V případě nežádoucího jevu je informován TU, ŘŠ, ŠMP a VP.
- Pokud se nedaří kontaktovat zákonného zástupce, následuje písemná pozvánka (neformální – např. emailem, formální – doporučeným dopisem).
- Se zákonnými zástupci i žákem vždy hovoříme pozitivně a empaticky. Příčinu záškoláctví je třeba odhalit co nejdříve a společně postupovat na jeho eliminaci.
- V případě rozmáhání záškoláctví je třeba spolupracovat s PPP atd.
- Schůzky TU a zákonného zástupce se může účastnit VP a ŠMP (příp. jsou informováni) a je o ní vyhotoven zápis – TU citlivě zjišťuje možné příčiny záškoláctví. Je domluven další termín schůzky, kde dojde k vyhodnocení situace.
- Škola může sepsat se žákem a se zákonným zástupcem individuální výchovný program.
- Při zvýšené omluvené nepřítomnosti prověřuje její věrohodnost. Neomluvenou nepřítomnost **do součtu 10 vyučovacích hodin** řeší se zákonným zástupcem žáka třídní učitel formou pohovoru, na který je zákonný zástupce pozván doporučeným dopisem.

- O pohovoru provede zápis, do něhož uvede způsob nápravy dohodnutý se zákonným zástupcem. Zákonný zástupce zápis podepíše a obdrží kopii. Odmítnutí či převzetí zápisu se do zápisu zaznamenává.
- Pokud má žák **víc než 10 neomluvených hodin**, svolává ředitel školy školní výchovnou komisi. Podle závažnosti absence žáka se jí účastní: ředitel školy, zákonný zástupce, třídní učitel, výchovný poradce, zástupce orgánu sociálně-právní ochrany dětí, školní metodik prevence, zástupce rady školy (pokud byla zřízena), popř. další odborníci.
- V případě delší absence jak 3 dny si může škola vyžádat doložení nepřítomnosti žáka, např. praktickým lékařem nebo klinickým psychologem.
- O průběhu a závěrech jednání se provede zápis, který zúčastnění podepíší. Neúčast nebo odmítnutí podpisu zákonnými zástupci se v zápise zaznamenávají. Každý účastník jednání obdrží kopii zápisu.

Výchovná opatření

Výchovným opatřením v systému základního vzdělávání je speciálně věnována Vyhláška č. 48/2005 Sb., § 17. Pokud žák poruší povinnosti stanovené školním řádem, lze mu podle závažnosti tohoto provinění uložit:

- napomenutí třídního učitele
- důtku třídního učitele
- důtku ředitele školy

Pravidla pro jejich ukládání stanoví školní řád.

Uložení napomenutí nebo důtky a jeho důvody se neprodleně oznámí žákovi a jeho zákonnému zástupci. Zaznamenává se do dokumentace školy (do katalogových listů).

- V případě, že neomluvená nepřítomnost žáka **přesáhne 25 hodin**, zasílá škola oznámení o zanedbání školní docházky s náležitou dokumentací (např. kopii písemného pozvání zákonných zástupců žáka k návštěvě školy, kopii zápisu z pohovoru, písemné vyjádření výchovného poradce, kopii písemného pozvání zákonných zástupců žáka na výchovnou komisi, kopii zápisu o jednání výchovné komise atp.) orgánu sociálně právní ochrany dětí nebo pověřenému obecnímu úřadu. V rámci sociálně-právní ochrany se dětmi a mladistvými s opakovanými poruchami závažného rázu zabývají **kurátoři pro děti a mládež**.

Jejich úkolem je v tomto případě řešení případů záškoláctví ve spolupráci s rodiči a se školou. Postupují mj. podle zákona č. 359/1999Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

- V případě **opakovaného záškoláctví v průběhu školního roku**, následuje hlášení o zanedbání školní docházky Policii ČR.

Oznámení školy o zanedbání školní docházky je přiděleno referentovi, který projednává přestupky (kurátor pro děti a mládež oznámení dostane jen na vědomí.) Ten zváží, zda jde o přestupek nebo se může jednat o trestný čin. (V tomto případě se věc posílá na příslušné oddělení Policie ČR). Pokud si referent není zcela jistý, posílá věc k posouzení státnímu zástupci na Okresní státní zastupitelství.

Kontakt s dítětem

- nutné komunikovat přátelsky, bez hodnocení a odsuzování
- hovořit zásadně o konkrétním chování, bez nálepkování dítěte
- nezjišťovat věcnou stránku problému, ale jak ho dítě prožívalo
- zajímat se, jak svoje chování vidí s odstupem, co si o něm myslí teď
- společně hledat cesty k nápravě

- má-li dítě dobrou vůli chovat se lépe, připravit mu pro to podmínky v rodině i ve škole (tato dobrá vůle nesmí být promarněna)

Rodiče

- vyjádřit porozumění jejich emocím
- vést je v komunikaci k oddělování osobnosti dítěte od jeho konkrétního chování
- přeznačkovávat chování k dítěti (způsob komunikace mění vnitřní postoj)
- vést k porozumění motivaci chování dítěte
- soustředit se na to, co rodiče mohou nebo dokonce musí udělat ke zlepšení situace
- na konci rozhovoru vždy shrnout, co bylo dohodnuto
- dohodnout se na následném sezení k reflexi, jak dohodnutá opatření fungují případně k hledání dalších možností

Učitelé

- způsob komunikace o dítěti shodný jako při komunikaci s rodiči
- vysvětlovat motivaci chování dítěte v souvislosti s rodinným prostředím a výchovným přístupem rodičů, aby učitel mohl chování dítěte hlouběji chápat
- vést k dlouhodobé podpoře dítěte, které má snahu zlepšit svoje chování, nebrat to jako samozřejmost, ale oceňovat, povzbuzovat
- Čím dříve je záškoláctví odhaleno, tím lépe pro dítě. Při hledání příčin si udělat dostatek času pro analýzu případu, spojit se s rodiči, případně psychologem.
- Je-li záškoláctví důsledkem neúnosné školní situace, navodit změnu. Naplánovat dlouhodobá opatření, aby se situace neopakovala.
- Rozmáhá-li se záškoláctví ve velkém a máme-li podezření a na hrozbu závislostí, spolupracovat s pedagogicko-psychologickou poradnou a centry.
- Učit se v třídním kolektivu vyčíst, jaké postavení má problémový žák. Bojí-li se učitelům nebo rodičům svěřit, předat ho do péče psychologa.
- Pomoci dítěti při návratu do třídy. Doprovodit ho při prvním vstupu do kolektivu. Nemluvit o tom. K vyřešenému případu se již nevracet a neprojevat nedůvěru. Domluvit se s rodiči na těsném kontaktu, aby bylo případně další záškoláctví včas odhaleno.
- Učitel se musí zamyslet nad vlastními pocity ve vztahu k problémovému žákovi. Měl by smazat všechny předchozí špatné zkušenosti s ním, zbavit se předsudků a postavit všechny žáky na stejnou „startovní čáru“.

KRÁDEŽE

Postupy řešení

Informaci, že krádež je hanebný čin a současně protiprávní jednání, sdělte žákyním a žákům od počátku jejich docházky do vaší školy. Užitečné formy vštěpování bývají nejrůznější příběhy, při kterých děti buď dojde, anebo rozčílí následek takového jednání.

Rozhovor s učitelem, ředitelem školy

- Každý, kdo se dopustí krádeže na školní půdě, by měl mít možnost pohovořit si o svém jednání s ředitelem nebo ředitelkou školy.

Zjistit příčiny

- Pečlivě se zabývejte příčinami. Některé jsou významně polehčující (dítě je ke krádeži donuceno někým jiným, z koho má strach). Někdy se může jednat i o formu kompulzivního chování, kterou je nutné řešit v rámci odborné péče.

Náhrada způsobené škody

- S náhradou způsobené škody postupujte jako u vandalismu. Preferujte nápravu vztahu mezi poškozeným a zlodějem – trvejte na tom, aby zloděj věc vrátil přímo poškozenému, omluvil se a nabídnul za své chování nějakou kompenzaci.
- Zákonné zástupce zloděje vyrozumíme až poté, kdy budeme přesně znát příčiny, které dítě k takovému chování vedly, a to zejména v případě menších dětí
- Jestliže se jedná o škodu většího rozsahu, vyrozumívejte Policii ČR a oznamte podezření na spáchání přestupku proti majetku, případně trestného činu majetkové povahy.
- krádeži a jejím šetření proveďte záznam, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti: kdo – kdy – kde – jak – proč – čím...

Hlásit rodičům

Rodičům poškozeného vždy ihned, rodičům zloděje rovněž vždy, nicméně mělo by tomu předcházet precizní zjištění příčin. Celá řada dětí krade proto, že je někdo krást poslal a oni z něj mají strach. Není to sice o nic menší krádež, ale je to informace, kterou by rodič měl vědět také.

Hlásit policii

V případě, kdy je škoda nikoliv nepatrná, nikdo nejeví snahu o nápravu a škola není vlastními silami schopná domoci se takové nápravy. Musí se jednat o úmyslné zcizení, poškození nebo zničení věci. Hlásíte také tehdy, jestliže o to žádá poškozený nebo poškozená nebo jejich zákonní zástupci. **Důležité upozornění** – Škola a školské zařízení není orgán činný v trestním řízení, takže nemůže nic vyšetřovat. Pokusy o „vyšetřování“ ze strany školy, mohou nenapravitelně ovlivnit další vyšetřování Policie ČR.

Kdy hlásit OSPOD

V případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek.

TABÁK

Postupy

U každého podezření o výskytu daného jevu musí být vždy informován ředitel školy/šk. zařízení.

Zmapování situace – prevalence kouření, eventuálně názory a znalosti dětí

- Informování o rizicích kouření, principu tabákového byznysu – forma zvláštního semináře či v rámci jiné hodiny/příležitosti. Zapojení problematiky kouření do výuky v jednotlivých hodinách – výklad poškození zdraví v hodinách přírodopisu/biologie, výpočet výdajů za cigarety v hodinách matematiky, výtvarné projekty na téma kouření, práce s dětskými protikuřáckými webovými stránkami v hodinách informatiky. Preventivní působení by mělo být zaměřeno na celé třídní kolektivy nejen na problémové dítě. Informace by se neměly týkat jen kouření cigaret, ale i dalších forem užívání tabáku, zejména vodních dýmek.

Informační cedule, letáky

- Základní informace trvale dostupné – nástěnka, stánek, školní webové stránky. Vhodné je umístit plakáty mimo jiné i na toaletu. Informace předávat atraktivní a interaktivní formou – barevné obrázky, fotky, videa, kvízy, soutěžní otázky.

Pravidelné dotazníkové šetření mezi žáky pomocí anonymních dotazníků za účelem monitorovat stav kouření a postoje ke kouření ve škole.

Informace rodičům

Informování rodičů o problematice kouření a o kouření v dětské populaci na rodičovských schůzkách – snaha minimalizovat podceňování kouření dětí ze strany rodičů, zvýšení informovanosti rodičů, možnost navázat spolupráci s rodiči na dané téma, možnost vysvětlit, jak důležité je pro dítě nekuřácké domácí prostředí.

Konzumace tabákových výrobků ve škole

- V případě, že žák konzumuje tabákové výrobky v prostorách školy, v době školního vyučování nebo v rámci akcí pořádaných školou, je učitel povinen mu v další konzumaci zabránit – výzvou.
- Tabákový výrobek je žák povinen odevzdat učiteli – ten sepiše krátký záznam o události s vyjádřením žáka o původu tabákového výrobku. Záznam je uložen u třídního učitele a je informován ŠMP. Třídní učitel informuje prokazatelnou formou zákonného zástupce.
- V případě prokazatelného opakování užívání tabákového výrobku je škola povinna informovat orgány péče o dítě.
- Porušení ustanovení školního řádu v oblasti užívání tabákových výrobků je hrubým porušením školního řádu a je řešeno kázeňskými opatřeními v pravomoci ředitele školy.

NETOLISMUS

Postupy řešení

Jak předcházet rozvoji netolismu

- Sledovat, jaké hry děti hrají.
- Uvědomit si, že hry mají i kladné stránky, některé umožňují rozvíjet logiku, postřeh, schopnost orientace ve složité situaci, koordinaci očí a rukou, koncentraci, plánování, řešení problémů a další schopnosti. Důležitý je výběr her a přiměřenost času jim věnovaného.
- Hrát hry spolu s dítětem a potom si o nich povídat – pomáháte tak rozlišovat fikci od reality.
- Stanovit striktní limity, kdy dítě může hrát a kdy ne.
- Dávat pozor, aby dítě nehrálo hry u kamarádů.
- Zjistit, zda dítě hraním počítačových her neutíká od nějakých problémů.
- V průběhu hraní vést dítě k tomu, aby si po určité době (např. po hodině) udělalo přestávku, během ní o hře mluvte.
- Podpořit dítě v jiných zájmech.
- Předcházet tomu, aby se dítě nudilo.

Posilovat zdravé sebevědomí dítěte.

Hlavními úkoly každého pedagoga je vzdělávat a vychovávat. Provádět úspěšné intervence týkající se problematiky netolismu nespadá do jeho kompetencí. V této oblasti musí být pedagog především dobrý a citlivý pozorovatel, který si všímá varovných a nežádoucích změn v chování svých žáků. Podobně jako u většiny typů rizikového chování si může všimnout:

- narušení vztahů
- zhoršení prospěchu (žákovi nezbyvá čas na učení)
- unavenosti (hraje dlouho do noci)
- ztráty kamarádů (vymění je za ty virtuální)
- zvýšené agresivity (spojené především s nemožností být on-line)

Pedagog

- vzbudit důvěru a nabídnout adekvátní pomoc.

- zprostředkování kontaktů na odborná zařízení.
- podpora žáka při řešení obtížných situací, které mu jeho rizikové chování přináší.
- spolupracovat s kolegy, vedením a především rodiči/zákonnými zástupci žáka.

V jakém případě vyrozumět Policii ČR / OSPOD

Legislativní rámec vztahující se konkrétně k netolismu neexistuje. Vyrozumění se tedy vztahuje spíše k obecným pravidlům zajištění bezpečí a zdravého vývoje žáka ve škole. V každém případě se dá důrazně doporučit kontaktovat rodiče/zákonné zástupce žáka.

SEBEPOŠKOZOVÁNÍ

Postupy řešení

Doporučovaný postup

- Posoudit aktuální riziko závažného sebepoškození a v případě potřeby doporučit spádové psychiatrické zařízení.
- Kontaktovat rodinu (systematická dlouhodobá spolupráce s rodinou).
- Předat dítě školnímu psychologovi. Pokud škola nedisponuje školním psychologem, lze samozřejmě využít služeb psychologa pedagogicko-psychologické poradny.
- Motivovat dítě a rodinu k návštěvě specialisty – krizové centrum, psychologická/psychiatrická ambulance.
- Stanovit jasně hranice a pravidla na půdě školy.
- Ideální přístup je takový, ve kterém je SP tolerováno, ale vede ke konkrétním důsledkům – například lze zavést pravidlo, že žák může za učitelem přijít kdykoliv, když pocítuje nutkání poškodit se, ale učitel se mu nebude věnovat, pokud se poškodí (za podmínky, že jiný dospělý, učitel či rodič zvládne akutní situaci s eventuálním ošetřením či zabráněním dalším následkům).

Nevhodný postup

- snaha okamžitě odstranit sebepoškozující chování
- sankce a ignorace

V jakém případě vyrozumět Policii ČR / OSPOD

- Ohlašovací povinnost se netýká přímo sebepoškození, ale doprovodných problémů často SP doprovázejících – šikany, sexuálního zneužívání, zanedbávání péče, týrání dítěte (syndrom CAN) atd. – viz další kapitoly
- Povinnosti hlášení podléhá navádění dětí k sebepoškození/sebevraždě (skupina poškozujících se, kyberšikana).
- V případě přímého rizika vážného zranění nebo smrti následkem sebepoškození je namíste okamžitá, i nedobrovolná *hospitalizace na psychiatrii* – při odmítání hospitalizace bývá nutná asistence Policie ČR.

NOVÁ NÁBOŽENSKÁ HNUTÍ

Postupy řešení

U každého podezření o výskytu daného jevu by měly být vždy informovány tyto osoby:

- ředitel školy/školského zařízení
- rodiče/zákonný zástupce
- třídní učitel

V odůvodněných případech je možné kontaktovat tato pracoviště

- školní poradenské pracoviště (školní psycholog, školní metodik prevence, výchovný poradce, speciální pedagog)
- PPP (pedagogicko-psychologická poradna)
- SVP (střediska výchovné péče)
- OSPOD (oddělení sociálně právní ochrany dětí)
- Policie ČR
- Linka důvěry

Negativní působení sekt: i přes diskusi o tom, jaká kritéria jsou pro definici sekty přijatelná, a jaká nikoli, chápeme z hlediska prevence tuto oblast jako soubor psychologických, sociálních, ekonomických a dalších důsledků působení sekty.

Z hlediska prevence je klíčová oblast důsledků pro duševní a somatické zdraví, sociální postavení, ekonomickou oblast, ojediněle též trestně-právní důsledky (nabádání či podpora trestné činnosti páchané v zájmu sekty).

Primární prevence na školách

- 1) seznámit žáky s riziky a praktikami (myšlenkovou ideou) těchto (různých) skupin
- 2) umět zmapovat existenci (skutečnost) a základní charakteristiku konkrétních sekt v České republice
- 3) naučit žáky rozlišovat mezi sektou a tradičním náboženstvím a možnostmi pojetí/výkladu tradičních náboženství
- 4) vymezit pojem sekta, jeho významové roviny
- 5) seznámit žáky s možnými riziky vstupu do sekty a s procesem závislosti na sektě (manipulace, pronásledování, pocity viny a méněcennosti, zmocňování se majetku členů, využívání profesního či mocenského postavení členů apod.)
- 6) zabývat se základními předpoklady inklinace lidí k těmto skupinám (osobní krize – potřeba bezpečí, potřeba spirituálního rozměru, sociálního kontaktu, emoční a intelektová vyzrálost)
- 7) umět diskutovat se žáky o dané tematice a snažit se odpovědět na případné dotazy

Vždy platí základní pravidla primární prevence:

- vždy naslouchat svým žákům a studentům, mít přehled o tom, jaké jsou mezi nimi aktuální informace – tedy co čtou, co poslouchají nebo co sledují v televizi;
- nikdy striktně nekázat a neodsuzovat, spíše vysvětlovat a snažit se o posilování pouta důvěry;
- vyhýbat se tomu, aby se nějaká témata tabuizovala – mluvit se dá i o satanismu, jde jen o to, jak;
- snažit se vždy poskytovat co nejobjektivnější informace za využití všech dostupných uvedených zdrojů;
- nesnažit se vnucovat „správný“ pohled na věc a nechat zaznít i jiné názory – nejlépe v moderované diskusi;
- nikdy nezesměšňovat nebo nedegradovat (nejen mediální) „idoly“;
- máte-li podezření, že se ve vašem okolí objevil nějaký problém z této oblasti, vždy se snažte získat co nejvíce informací, než začnete jednat; pokud už se rozhodnete jednat, vždy se to snažte konzultovat s odborníky.

Pedagog

Pokud se však mezi vašimi žáky objeví někdo, kdo vykazuje průkaznější znaky příslušnosti k některé sektě (může jít o fyzické znaky – symboly, změny oblečení, účesu, ale také o psychickou změnu, která je hůř vystopovatelná – změny chování, nevyrovnanost, přílišná introvertnost, noví známí a přátelé, o nichž žák odmítá mluvit, změna zájmů, komunikačních schopností atd.), je lepší se s ohledem na osobnost žáka pokusit

- zjistit, o jakou skupinu jde
- jak dlouho je s ní dotyčný v kontaktu

- jak silně je do hnutí zapojen
  - jaký je jeho současný vztah k okolí, zda je ochoten mluvit o své nové příslušnosti, ale především: chovat se k němu jako k člověku, na kterém nám záleží
  - nesnižovat jeho inteligenci
  - k ničemu ho nenutit
  - nevyhrožovat, nevydírat
  - nepoučovat
  - nestrašit následky
  - především mu dát najevo, že budeme vždy nablízku, pokud si bude chtít promluvit – tedy to,
  - že jsme na jeho straně. Pokud dotyčný začne hledat pomoc, je dobré se obrátit na odborníky.
- a) Pokud je rodina členem společenství se znaky sekty a není podezření na zanedbávání péče či jiný trestný čin vůči dítěti, není možné ze strany pedagoga ovlivnit zapojení dítěte do tohoto společenství.
  - b) Pedagog si musí stanovit své cíle, kterých může ve své pomoci dosáhnout (zejména předávat informace o rizicích sekt, nerozbit s dítětem vzájemný vztah apod.).
  - c) Je nutné, aby si pedagog zachoval chladnou hlavu a vyhnul se nepřiměřenému tlaku na žáka; čím větší je tlak ze strany pedagoga, tím větší je destrukce vztahu ve směru k dítěti i od něj.
  - d) Nesnažit se „pravdivě argumentovat“, je to zbytečné.
  - e) Zachovat si „životní optimismus“ (vyhledat jiné pedagogy, co mají stejný problém ve třídě, radit se s nimi, sdílet i jejich názory, snažit se být přes veškeré vyčerpání trpělivý a vyčkávat, nezapomenout stále žít také „svůj“ život).

V jakém případě vyrozumět Policii ČR / OSPOD

Pokud má pedagog jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení; pokud má takové podezření, zákon určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost obecnímu úřadu, tedy sociálnímu pracovníkovi z orgánu sociálně právní ochrany dětí (OSPOD). V případě, že rodiče/zákonní zástupci odmítají spolupracovat se školou a odmítají se účastnit výchovných komisí, je škola opět oprávněna vyrozumět OSPOD.

PŘÍSLUŠNOST K SUBKULTURÁM

Postupy řešení

- 1) Samotná příslušnost k subkultuře ještě nic neznamena, nenes automaticky nebezpečí výskytu rizikového chování. Negativní pohled na danou subkulturu může být výsledkem vlastních předsudků.
  - nenechat se zmást vzhledem – to, že někdo vypadá pro dospělého nepříjemně, ještě nemusí znamenat, že se nepříjemně i chová
  - snažit se akceptovat příslušnost žáka k subkultuře jako jeho vývojovou potřebu, nezesměšňujte jej, nekomentujte to, co lze z pohledu dospělého jedince považovat za nevhodné či směšné
  - kritizovat chování, nikoliv subkulturu: případnou kritiku směřujte na daného jedince a jeho chování, nikoliv na jeho příslušnost k dané skupině, nebo snad na skupinu jako celek („to je těmi tvými kumpány a tou hudbou, kterou posloucháte“), vytváří to pocit křivdy a „házení do jednoho pytle“

- 2) Snažit se o dané subkultuře něco dovědět – pomůže to v komunikaci s daným jedincem. Naprostá většina dospívajících je vnitřně nejistá, proto uvítá spíše přijetí než kritiku – na tu bude reagovat defenzivně.
- 3) Možná rizika dané subkultury brát jako možnost, ne jako jistotu.
  - skutečnost, že v rámci dané subkultury existuje zvýšené riziko rizikového chování, ještě neznamená, že tak jednají všichni.

Specifická intervence je řízena povahou rizikového chování (viz doporučený postup při závislosti na návykových látkách, záškoláctví apod.).

Co by mělo být cílem řešení

Cílem řešení by mělo být oddělit příslušnost k subkultuře a projevy rizikového chování. Tj. neřešit a nesankcionovat příslušnost k subkultuře, ale pouze rizikové chování. Žádná subkultura nemá za „povinnost“ brát drogy či chodit za školu.

Pedagog se může k žákovi či studentovi „přiblížit“ akceptací žákovy příslušnosti k subkultuře a vyjádřením porozumění jeho situaci. Měl by být schopen podat pomocnou ruku a dát jasné hranice nepřijatelným formám chování. Pokud tento přístup nebude účinný, pak je třeba situaci řešit společně s rodiči/zákonnými zástupci a poradenským zařízením.

V jakém případě vyrozumět Policii ČR / OSPOD

Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení. Pokud má takovéto podezření, zákon určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost obecnímu úřadu, tedy sociálnímu pracovníkovi z orgánu sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD).

DOMÁCÍ NÁSILÍ

Postupy řešení

Jak se vyvarovat chyb, pokud už s obětí hovoříte:

- Povzbudte oběť, aby vyhledala pomoc v organizacích pomáhajících obětem domácího násilí.
- V případě náhlé traumatické situace doporučte vyhledat krizové centrum, např.: Riaps.
- Uklidněte oběť, že nebudete o situaci hovořit s agresorem.
- Sdělte dospělé osobě (obvykle rodič neagresor), že ona musí ochránit své dítě před násilím.
- Jasně si vymezte, kdy už musíte situaci oznámit Oddělení sociálně právní ochrany dětí – podezření na týrání dítěte.

Doporučené postupy

Pokud se dítě samo svěří učiteli, měl by mu učitel projevit důvěru, nebagatelizovat jeho sdělení, neobviňovat jej ze lži a podpořit jej. Měl by jej informovat o tom, že se na domácí násilí (splní-li skutkovou podstatu trestného činu) vztahuje ohlašovací povinnost a on musí jednat v souladu s ní.

Není úlohou učitele domácí násilí „diagnostikovat“, ani intervenovat v rodině. Rolí učitele je zprostředkovat dítěti potřebné informace a přizvat k řešení situace odborníky, kteří se dané problematice systematicky věnují.

Když se dítě pedagogovi svěří

Klást dítěti otevřené otázky, které umožňují, aby svými slovy popsalo, co se stalo:

- Řekni mi, co se stalo...
- Co se stalo potom?
- Kde jsi přišel/a k této modřině?

Nepokládat otázky, které:

- již obsahují domněnky, co se stalo nebo kdo to způsobil, např.: „Tu modřinu máš od toho, jak tě maminka uhodila?“;
- opakují, co Vám již dítě řeklo, např.: „Jsi si jistý, že to byl strýček Pavel?“ (dítě si pak může myslet, že mu nevěříte);
- se dotazují na to, proč se to stalo (děti si pak často myslí, že je z násilí obviňujete);

Co by mělo v případném rozhovoru určitě zaznít?

- Násilí a to, co se doma odehrává, není vinou dítěte.
- Za násilí nemohou ani sourozenci.
- Za násilí je odpovědný ten, kdo jej vykonává.
- Je velmi dobře, že se rozhodlo o situaci někomu říci.
- Nikdo nemá právo se k někomu chovat násilně, a to ani v rodině, ani když je silnější, ani když je to rodič.
- Násilí dítě nemůže zastavit samo, ale jen s pomocí okolí, proto je tak důležité, že se svěřilo.

Pokud se na pedagoga obrátí **rodič – oběť domácího násilí**, měl by jej pedagog odkázat na další odborníky, kteří se této problematice systematicky věnují (viz Síť partnerů).

Nevhodné postupy

Úlohou školy není intervence v rodině. V případě podezření na domácí násilí je zcela nevhodné řešit situaci s možným agresorem – tento postup by se mohl obrátit proti dítěti.

Škola nemůže poskytovat terapeutické služby.

Pedagog by se měl rovněž vyhnout postupům, které mohou dítě poškodit (stigmatizovat, traumatizovat jej apod.), jako je např.:

- otevřené řešení podezření před třídou;
- nepřiměřený tlak na dítě, aby hovořilo o problému doma;
- obvinění ze lži.

V jakém případě vyrozumět Policii ČR / OSPOD

Pokud získá pracovník školy hodnověrným způsobem poznatky o tom, že někdo připravuje, páchá nebo již spáchal jednání, které lze posoudit jako týrání dítěte, má podle platných zákonů tzv. **oznamovací povinnost**. V případě zanedbání této povinnosti nastupuje pro tuto osobu trestní odpovědnost za nepřekažení nebo neoznámení trestného činu.

Jakmile se tedy kdokoli ve škole dozví o násilí páchaném na dítěti, pak by toto jeho oznámení orgánům činným v trestním řízení mělo být bezodkladné. Souběžně je povinností školy informovat také orgán sociálně-právní ochrany dětí.

U trestných činů § 198 trestního zákona (týrání svěřené osoby), § 199 trestního zákona (týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě) ani § 187 trestního zákona (pohlavní zneužívání) není ze zákona zapotřebí vůbec zjišťovat souhlas poškozeného s trestním stíháním pachatele.

Co může dělat učitel, pokud má podezření na domácí násilí a zároveň týrání dítěte a rodiče odmítají se školou komunikovat?

V první řadě by se škola měla snažit komunikovat s obětí domácího násilí a přimět jí situaci v zájmu dítěte řešit – například odkázáním na centra pomoci pro oběti domácího násilí. Pokud přesto rodič odmítá komunikovat, má škola v případě podezření na trestný čin povinnost dát podnět policii, informovat OSPOD – sociální pracovnice může vyšetření dítěte psychologem nařídit. Psycholog ale nesmí dát zprávu o vyšetření učiteli bez informovaného souhlasu rodičů. Podněty je možné dávat i přímo státnímu zastupitelství a jako oznamovatel žádat, aby byla škola informována o přijatých opatřeních ve lhůtě do 30 dnů. Škola musí popsat skutečný stav, který je příčinou podezření na trestný čin a samozřejmě vychází z okolností a ze situace, z jaké se o podezření spáchání trestného činu

dozvěděla. Pokud se později trestný čin neprokáže, nemůže být pracovník školy odsouzen za pomluvu. Navíc OSPOD musí zachovat mlčenlivost o oznamovateli.

Může dítě samo iniciovat svou ochranu?

Dítě má právo požádat orgány sociálně-právní ochrany, školy, školská zařízení a zdravotnická zařízení o pomoc při ochraně svého života a dalších svých práv. Tyto orgány, právnické a fyzické osoby a pověřené osoby jsou povinny poskytnout dítěti odpovídající pomoc. Dítě má právo požádat o pomoc i bez vědomí rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu dítěte.

Škola versus rodiče

V případech těžkého násilí bývá často řešením rozvod partnerů. Proto by měla škola vědět, který z rodičů má dítě svěřené do své péče a zejména kdy a za jakých podmínek má druhý rodič soudně či dohodou určený styk s dítětem.

Pokud je styk druhého rodiče s dítětem soudně upraven či omezen (např. styk pouze za přítomnosti kurátora), měl by první rodič školu o tomto opatření informovat. Rovněž by měl škole poskytnout rozhodnutí či dohodu o úpravě styku. Škola pak postupuje v souladu se soudním rozhodnutím či dohodou rodičů.

Pokud se druhý rodič i přes soudem nařízené omezení domáhá styku s dítětem na půdě školy, neměla by škola dítě rodiči vydat. Škola by v takovém případě měla ihned informovat druhého rodiče. Dále by měla doporučit rodiči, který se styku domáhá, aby se pro řešení této otázky obrátil na orgán sociálně právní ochrany dětí, nikoli na školu, která nemá v kompetenci takové situace řešit a ani je zprostředkovávat. Je možné zde odkázat na povinnost žáka, který musí dodržovat školní a vnitřní řád a pokyny školy a plnit pokyny pedagogických pracovníků škol vydané v souladu s tímto řádem. (srov. JUDr. Pavlíková, I.: Manuál pro učitele ZŠ, ROSA, 2008)

- Pro dítě, které se doma potýká s násilím, může být třída jediným bezpečným místem. Učitelé proto mohou a měli by podpořit bezpečné a přijímající prostředí ve škole, kde se nebude tolerovat násilí v jakékoli podobě. Prevence násilí by měla být součástí vyučování.
- Školy mohou v rámci primární prevence domácí násilí zařadit do svých rámcových vzdělávacích programů, aby se změnil pohled na domácí násilí obecně, narušily se přetrvávající stereotypy vzorů chování pro muže a ženy, vytvořilo se prostředí netolerující násilí.
- Pedagog by se měl proto zaměřovat zejména na primární prevenci. Informovat žáky o existenci domácího násilí, jeho formách a poučit je o jejich právech.
- Pedagog nemůže nahrazovat služby dalších odborníků – zejména ne psychologů, terapeutů apod. Nevhodnou intervencí může naopak dítěti ublížit.

Vypracoval a přepracoval: ŠMP ZŠ Kosmonosy – Mgr. Daniel MAŠÍN

Schválil: Ředitel ZŠ Kosmonosy – Mgr. Milan PETRÁŠ

Platnost: od 1. 9. 2024

Účinnost: od 2. 9. 2024

Minimální preventivní program ZŠ Kosmonosy je zpřístupněn na informační nástěnce školy a na webových stránkách školy (www.zskosmonosy.cz).